

(א) הבא כ"ו. או כ"ז.
הרמב"ם במל"ת שני
כ"ו בשם ת"כ לא תקרבו
ב ת"ל ואל אשה בנידת

לגלות ערה אין לי אלא שלא יגלה מנין שלא יקרב ת"ל ואל אשה בנידת

סימן יס ס"ק ז אות ג—סימן כ ס"ק א אות ב

במבואר בכל הפואקים, אלל חזק דל"א דצעין [החנהגות איש ואשה]. ל' יום, וכהל לא איתחזיק ל' יום שברי צרת מיד וכו', ולא מלינו בשום פוסק דע"י מעשה הוי חזק דל"א מיד ומי"ל הכוסיף חזקות, וכבר כתב הרמב"ם באשה שאמרה ל"א אני אהין ממיתין אותה עד שתחזק ומשמע מדבריו דכוונתו החזקה הסתכור לפניו דל"א דהיינו ל' יום ע"ש, ולא כתב דאם עשתה מעשה ע"ז ממיתין אותה מיד, ואל"ל דאין דרך הרמב"ם להביא מזה שאינו מבואר בתלמוד, מ"מ על התלמוד גופא קשה למי ומפרש מלקות דרוב יכודה וסוקלין בחזקה דל' יום, ולא מפרש ונדה דל"א ונדה בחד גווני דאם עשתה מעשה לשם ל"א סוקלים מיד, יחדע דמשמע מדבריו כולם דתוך ל' אפילו היו בתוך הבית בחזקה דל"א, אי"ג דשמעיה אומר בלתי ספק בדרך שמשמעה אשה לבעלה בהרצת פניו והלפת המטה ושאר מלאכות שהאשה עושה לבעלה אהין ממיתין, ושם פוסק לא כתב אלל ל' יום ולא הזכיר אחד מהם להטיל תנאי וכו' שלא שמעיה אומר, ואדרבא גדילו בתוך הבית דגמרא משמע שהם דרים ביחד ואע"פ שהיא עושה כמה מעשים כשאר ל"א, אלל ש"מ שאין המעשה עושה חזקה.

ד. להסבירים בדבדבור לבר הוי חזקה בל' יום אם כשעשו
גם מעשה הוי חזקה אפילו בפחות מל' יום.
צפרי האדם ח"ד סימן ק"צ לפי מה שפעלה דדיוצור לבר הוי
ג"כ חזקה בל' יום [ע"י נעיל סק"א אות ג'], כחצ בנידונו טעם
אחר לאסור דלא מהני אמתלא משום שכיו דרים ביחד, וא"כ
לא מיעטיא אם היו דרים יחד שלשים יום דלא מהני אמתלא
כמבואר בפוסקים, אך אפילו אם לא הוחזקו שלשים יום צפנינו
כדרך איש ואשתו רק פחות ג"כ לא מהני אמתלא, דהא בזהחזקה
נדה ע"י לבישת צנדי נדה ג"כ קי"ל דלא מהני אמתלא כמוצא
בש"ע יור"ד סימן קפ"ה, וא"כ פשיטא לדור יחדיו איש ואשתו
הוי מעשה יותר מלבישת צנדי נדה, דשם אפשר דלא חייתרמי לה
חובץ צגדים אחרים, ועכ"פ פשיטא דזהו הוי מעשה גמור אם
נתיחדו איזה ימים, וא"כ לא מהני אמתלא, וע"י הוטב ציור"ד סימן
א' סעיף י"ג בטוב שטעם סימן צראש הכבש וצט"ז שם סק"ב,
וצט"ז יור"ד סי' קפ"ה סק"ב, מכל אלו המקומות מוכח דהכא
לא מהני אמתלא. ושם בסימן ק"י החזיק דצנדיו ה"ל וכחצ צנדיה
ג' דדוקא לענין לחייב מיתה הבא עליה צעיון שלשים יום ולא
לאיסור לחוד, וכמ"ש צח"מ סק"ד כו', וצפרט דכאן אם היו
דרים יחד שלשים יום צדא"י לא היה מהני אמתלא כיון דאפילו
מיתה חייבים עליה כמבואר בש"ע, וא"כ אפילו אם עבשו מחמת
אורח הזמן כבר נשכח הדבר אם היו דרים יחד שלשים יום מי
יוכל להחיר ערוה התמורה מספק.

אולם ע"י לעיל ס"ק א' אות ד' מה שבוצה מהמשיבות נפש
(השני) סימן ע"ז דאף דס"ל דדבור לנד הוי חזקה בל
יוס, מ"מ כחז דאף בנזכרין קריבות של איש ואשה וכן באשה
המגדלה בנה צעיון דוקא חזקה של ל' יוס. [וכן מוכח מכל
האחרונים המבוארים באות ג'—ה' שם שדנו אם דבור לנד הוי
חזקה או דצעיון גם מעשה וקיימי אהך חזקה של ל' יוס המוזכרת
ברמב"ם ושו"ע, ואף אחד לא העיר בדמעשה מהני אפילו פחות
מל' יוס].

גם צשיית פני יהושע חלק אי סי אי דכיד די דן בתוך הדברים אם ציי מעשה מתחזקים אפילו בתוך לי יום, ואחרי שביא מהא דמתחזקה נדח דמעשה מתעשה לשם נדח שלבשה צדי נדח חו לא מהני אמתלא, כחצ דאציג דאפשר לומר דצניד דמי למעשה מה שלקחה כחצ מצניד שביא בתחלה אשת איש, ואיכ דומה לדן דלובשת צדי נדח, לא היא, דתם גבי נדח ציי המעשה הוחזקה נדח צשכחותה מיד וכויו חזקה גמורה, דכיון דרואים אותה מלובשת כנדה מתחזק מיד, כי הוא המעשה והכנול

סימן ב
א. על אחת מן העריות וכו'. א. ואם גם בקטנה
יש איסור קריבה. בבי"ח בקי"א לסי' ד"ה והמחבר
כתב דפשיעא דאיסורא דאורייתא איבא בקריבה לערוה אפילו
היתה קטנה דלא חלקה תורה בין גדולה לקטנה. גם צמצול דדקה
סימן י"ע כתב דכיון דעריות מצה ג' שנים נהרג על ידה וצדא
ממחה מחתינהו קרא לא חקצו לגלות ערוה, נמצא דמשע
שנאסר זה גילוי ערוה נאסר זה הקריבה.
ב. ובחייבי לאווין. עבא"ט מ"ש מהב"ש סק"א דבחייבי לאווין
אינו לוקה. וכ"כ הח"מ סק"א מהב"מ פכ"א מה' ^ה
אויסור. וכ"ה בקרית ספר שם. וכ"כ המגילה אסתר מל"ח שני.
י"ח צה"מ שם שכתב דבחייבי לאווין אף שאין בהם מלקות
מ"מ יש בהם דברים אלו איסור. *
אם האיסור בחייבי לאווין הוא מדאורייתא או רק מדרבנן.
הנה צמ"ח מ' קפ"ח אות ז' כתב צפשיעות דעת ה"מ
דכאיסור

(*) ע"י מחנה חיים ח"ב סי' י"ח שמתחילה כתב שכן מפורש בפיה"ש להרמב"ם פי' מסנהדרין [שכתב שם לענין פנויה, דווקא אם הביאה בפיה"ש כ"ד או כרת יש לאו בקריבה, אבל אם הביאה עצמה בלאו אין על הקריבה בלאו], אך שוב חזר בו וכ' דמונקס הרמב"ם שם דין זה דווקא בפנויה, משמע שבפנויה לבד סובר דליכא לאו על הקריבות, משום דשם הטעם רק משום ומלאה הארץ וימה כדאיחא ביבמות דף ל"ו, וכיון שגוף הביאה האיסור הוא רק משום הרינו שיהי' למכשול, לכן ליכא לאו על הקריבות, אבל בשאר חייבי לאוין בגוף הביאה הוי איסור, סובר הרמב"ם דגם הקריבה אסורה ודלא כה"מ והמגילה אסתר. ודבריו צ"ע דהא סברת הרמב"ם בפיה"ש מבואר שם, דלכך אין בו מלקות על קריבה בפנוי' לפי שהביאה עצמה היא במלקות, וכונתו דאין לחייבו על הגדר כמו על עצם הביאה, ולפי' מה חילוק יש בין פנוי' לשאר חייבי לאוין, וגם עיקר קושיתו למה נקט דווקא פנוי', לכאורה לא קשה כלל להרמב"ם קאי שם על תחילת דבריו ששפרש הדינים בפנוי' לענין הסתכלות ודמותה ולענין ביאה דחייב מלקות, וע"ז מסיים ועל קריבה בפנויה אינו חייב מלקות, ולא מירי שם משאר חייבי לאוין.

דרך אברים

או

ביאור הגר"א

אליהו כו' שלא נשא פנים לתורה ר"ל לעשות סיג לתורה כמ"ש בסיג דברכות ואני לא אשא פנים כו' והם מדקדקים כו' ר"ל שהן נושאים פנים לתורה ואלו היה ד"ת היה אומר שעבר על ד"ת כו' ובקדושתן פ"א ב' א"א כו' הכל לש"ש ול"ת שבתורה לא הותר לש"ש וביבמות נ"ו ב' מכאן ואילך אינו כו' ופסוק וילך העראה דח"ל מח"כ שם אלמא בנשיקה אפילו לא אין בו ולדעת הרמב"ם צ"ל אע"ג דבח"ל אפילו לאו אין בו מ"מ בח"כ צ"ב בל"ת שהרי כתוב בהן לא תקרבו משא"כ בח"ל וכן כתב המ"מ ובירושלמי דסנהדרין פ"ו ואל אשה בנית טומאתה לא תקרב לגלות ערותה אר"י בר בון היא בל תקרב היא בל תגלה ובגמ' דיבמות נ"ה ב' וסוטה כ"ו ב' א"ל אב"י פריצותא אסר רחמנא ובסנהדרין ס"ו ב' חידושים לאו כלום הוא והרמב"ם כתב דלאו כלום הוא לענין מיתה וכן לאומרה על בעלה וכמ"ש רש"י שם וס"ד למעטינהו מקרא שם ושם וז"ל דרך אברים ואמר חב"ק וגשק משהוא דאבות דר"ג ואמר ונהנה כו' מההיא דת"כ בג"ל :

טומאתה לא תקרב אין לי אלא נדה שהיא בכל תקרב ובל תגלה מצ"ל לכל העריות שהן בכל תקרבו ובל תגלו ת"ל לא תקרבו לגלות והיא בח"כ שלנו פ' א"א פ"ג הלכה ס"ו בחסרון קצת עד ואל אשה. ושם הלכה כ"א העריות מת"ל לפי שאמר לא תקרבו יכול יהיו חייבים כרת על הקריבה ת"ל העריות ולא הקריבות ובאבות דר"ג רפ"ב איזהו סיג שעשתה תורה לזכרה היה אומר ואל אשה בנית טומאתה לא תקרב יכול יחבקה וינשקה וידבר עמה דברים בטלים ת"ל לא תקרב יכול יישן כו' ובסנהדרין כ"א ב' החשוד כו' ארבעין בכתפי כו' ור"ל חשוד בכה"ג וז"ש חשד כו' והרמב"ן השיג עליו וכן דכל הג"ל אסמכתא היא וכמ"ש בפ"ק דשבת דא"ר פדת כו' ולא פריך על רבי פדת מבריתא זו וכן ס"ל לעולא שם ואף למאי דקאמר שם ופליגי דידה כו' ל"ק אלא משום לך לך כו' וכן ברייתא שם דפליגא אר"י פדת יליף מהקישא דהחזקאל מאשת איש ור"ל דבא"א כתיב הרחק מעליה כו' כמ"ש בפ"ק דע"ט"ם ואלו בתורה כתיב בנדה בפרט לא תקרב בג"ל ושם תגא דבי

אוצר

סיק א אות ב—סיק כ

הפוסקים

דלא חזי קדשה, נראה דגם אגלה אסורה הקריבה מדרבנן דגם היא להרמב"ם צ"ל חייבי לאווין. [ולפי זה להסוברים דהאיסור בחייבי לאווין הוא מדאורייתא כנ"ל בזה] ד' גס בפטוי לריבא להיות הקריבה אסורה מדאורייתא, אולם זהו דוקא להסוברים דגם באקראי סבירא ל' להרמב"ם דלויבא לאו דקדשה, ובנראה שצ"ע ז' אזיל המשפטים ישרים, אצל להסוברים צדעת הרמב"ם דדוקא במיוחדת ומזומנת איכא לאו דקדשה אצל באקראי לא, ליכא צדעת פטוי איסור קריבה, וכן ל"ל להקריב מלך רב הנז' שכתב דלגבי שניות ליכא אפילו איסור דרבנן בקריבה, ואמאי חז"ל אסור מלך קדשה וכדברי המשפטים ישרים, ועל כרחק דהוא חז"ל צע"ת הסוברים דצדעת פטוי ליכא לאו דקדשה. אולם כל זה כשהיה טעמה נדה, דאם היא צדעתה אסורה כשאר ערוה].

ועי' בשו"ת ברב"ה סימן כ"א סעיף א' שכתב דכבר בארנו בש"ס והגאון מהר"ר יונתן צמנהג הרע שנתפטר דכמוסד עם משדכתו נוהגים היתר צדוק ונשוק כו', וכל פעם הם חוטאים ופושעים נלמדו באיסור ערוה ונדה וסוברים כו' ע"ש.

ה. ואם בגויה יש איסור קריבה. במשפטים ישרים הנז' כ' ד"ש להסתפק בקריבה של גויה שאין איסורו מדברי תורה אלא מדברי קבלה וכו', ולאחר שהסתפק גם בעלם הדבר כמה שאמר [בסנהדרין פ"ג א'] הנה על הכותית קאי בלאו דדברי קבלה וצקלל דיכרת ה' וגו', אם הוא דוקא צפרהסיא וכההוא דבזעל ארמית קנאין פוגעין בו, או אפילו בלנעא [ועיין צ"ש לעיל סימן ע"ז ס"ק ד' מ"ש הפוסקים בזה], כהן דנראה דהא חליא בזה דאם נאמר דהציאה אסורה אף בלנעא אז גם הקריבה אסורה דהקריבה היא הרחקה וגזירה, אצל אם נאמר דבלנעא הציאה נותרת או לפחות אין בה דברי קבלה ורק גזירה משום נשג"ז, אז הקריבה מותרת. ובגמ' חיים (פלאגי) מערכת ע' אות נ"ה הביא מספר חסידים סי' אלף א' שכתב דלא יתקע היסודי ידו לכף הנכרית וכו' אע"פ שהיה מעופפת צגד סייג לגילוי עריות. [ומלשון הש"ך צו"ד סימן קצ"ה ס"ק כ' שז' צו"ד להוכיח דשלא בדרך חיצה ליכא איסור קריבה מהא דנהגו הרופאים למשש הדפק של אשה איש או עכו"ם, משמע דס"ל דגם בגויה יש איסור קריבה].

ב. דרך אברים. פרש"י ציבמות דף נ"ה ב' דש מצחון כשאר אברים.

דהאיסור הוא איסור תורה, אלא שכתב דלדעתו נראה דלדעת הרמב"ם פטוי ה' צ' מאיסור"ד דאין נזקין על צדעת חייבי לאווין בלא קידושין חזן מאלמנה לכ"ג, אפשר דאין איסור תורה על הקריבה, אצל מ"מ משכחת גם לשיטת הרמב"ם אם קידש אחת מחייבי לאווין, דאז יש על הקריבה ח"כ איסור תורה. וכ"כ בחש"י יד שלום סימן י"ז.

אולם במשפטים ישרים (צידונו) ח"א סימן ש"ח אחר שהביא דברי הס"מ הנ"ל דאיסור יש גם בחייבי לאווין, כתב דאיסור זה הוא דרבנן כמו להרמב"ם בכל עריות. וכ"כ דקריב מלך רב ח"צ סי' כ"ו וצנחנות השלום נחז"ל ח' סעיף ב'.

ג. ואי בעריות דרבנן יש איסור קריבה. בקריב מלך רב סימן כ"ו [הנז' בזה] הקודם] כתב דקל"ת יש לדקדק דהאיסור דרבנן ליכא איסור קריבה, מהא ד' הרמב"ם דהנה על השניות מכין אותו מכה מדרות, ואמאי לא חשמוטין דאפילו קצוק ונשוק נמי אסור, ועוד דהא כ' הס"מ בפ"ד מאיסור"ד צ"ש הרש"א לענין שונה הסמוכה לוסתה, דכיון דהאיסור הוא רק מדרבנן אינו אסור אלא בחשמיש אצל צדוק ונשוק מותר, וכ"כ הרמב"ם, ואף שהתורמות הדשן ר"ל לאסור, כבר דחה הבית יוסף את דבריו וכ"פ צ"ש י"ד סימן קפ"ד ובש"ך ובצ"ח, הרי דהאיסור דרבנן ליכא איסור קריבה, ואף דמדברי התוס' שכתב דף י"ג ב' גבי מעשה דאותו תלמיד שכתב דמייירי שכבר עזלה פעם אחת לנשוק ז' גרתייתה והיתה טעורה מדאורייתא ולא היה עליה רק איסור דרבנן, ומדנענש אותו תלמיד על הקריבה, משמע דגם באיסור דרבנן אסורה הקריבה, ועיין בחידושי הרש"א שכתב גם כן בתוס' הנז', ולפי זה יקשה דברי הרש"א אבודי מהא דכתב גבי סמוך לוסתה דכיון דאינו אסור רק מדרבנן מותר בקריבה, אך אפשר לחלק בין היכא דכש"ל האיסור דרבנן הוה אז עליה מקודם איסור דאורייתא כההיא דהתם צימני ליבונה כל זמן שלא עזלה, לפיכך עשהוהו כדאורייתא ממע ואסורו גם בקריבה, משא"כ צממוך לוסתה דבזחוק טעורה עומדת, הלכך כי אסורו רבנן לא אסור הקריבה.

אולם בחידושי הר"ן צ"ש שם אחר שכתב גם צ"ש הרא"ה כפי' התוס' הנז' דמייירי שכבר עזלה פעם אחת לנשוק ז' גרתייתה, סיים דמכאן יש ללמוד דאף צל סופרים הקריבה אסורה [ועיין עוד בזה שח"ז].

ה. ובפנויה, כתב במשפטים ישרים הנז' בזה] דלדעת הרמב"ם שאסורה אם אינו מיחדה לו. והוא בלאו

או שחבק (א) ונשק (ב) ונהנה

בקירוב

באר היטב

עושה דרך חנה ס"ל להרמזים ומדלוריתא חסור והרמזין ס"ל
לחסור מדרגתן עיין צ"ס:
(ב) ונהנה. היינו או נהנה בקירוב גס. צה"י:

ס"ק ב אות א

הפוסקים

דברי החוס' שם שכתבו דמה שח' עולה מקיל לעלמו משום דמיון
לי כששורי, אבל שחר בני אדם חסורים אפי' שלא כדרך חיבה,
וכן דעת הלבוש לאסור.

וכתב בנתיבות לשבת ס"ק א' דעטם הרמזים הוא מסוגיא
דשבת דף י"ג א' דלסור לישון בשבת איש ונדה הוא
בצדו והוא צדגדה, והתם מייירי אפילו שלא בדרך חיבה, מדמיו
לה התם לשני אכסנאים המכירים זה את זה, והרי שם ליכא
חיבה וריעות צמח שאוכלין על שולחן אחד, וכן משמע מפרש"י
שם שכתב מה אשת רעבו וכו' דלסור לן יחוד מן התורה מאחזק
בן אמר, והרי קו"ל חסור אפילו שלא בדרך חיבה, ועיין
מש"כ עוד בזה.

אולם דעת הרבה פוסקים כהש"ך דלף להרמזים אינו לוקח
אלא כשעושה דרך חיבה ציאה. ועי' צש"ך עלמו שהביא
כמה פוסקים הסוברים כמותו. גם צש"ת פני יחושע ח"ב סימן
מ"ד כ"כ צה"ד דמשמעות הרמזים דלוקא דרך תאזה חסור.
ובכנה"ג יו"ד סימן קל"ה הגב"י סעיף י"ג העמים ד' הרד"ז
ח"ד ס"ב ג"כ כ"ד הש"ך. ובעני אחרים סק"ה כ' דנראה לכאורה
לדלוק עס הש"ך, דל"כ תקשו להרמזים מעובדא דרז חנן בר
רצא בקדושין דף פ"א ז' מצת צהו דכוח יתיבא צבגפיה ואמר ליה
לא סבר מר דמיקדשא, משמע דמשום קורבא ליכא איסורא,
ולדעת הרמזים דקריבות חסורא מדלוריתא אין לחלק בין תלמיד
חכם לשאר חוגשי. [קושא זו הקשה הרמזין על הרמזים והמגילה
חסור מתוך כן, וכנראה שלזה טון גם הש"ך שכתב וראיה
מהאמוראים שהיו מחזקים ומנשקים לצנותיהם ואחיותיהם וכ"כ
הרי"י ליהו"ן].

גם בורע אברהם חיו"ד סימן ה' כתב דכל עיקר יסוד סצרת
הרמזים דבטעין דרך תאזה וחיצת ציאה הוא מכת גמ'
דקדושין כנז, ולכן לא הקשה על רז חנן בר רצא משום לאו
דקריבה, משום דקריבותא הא אכתי אנשי כנסת הגדולה דלא
ליחגרי צהו יצר הרע כדליתא ציומא דף ב"ע ובסנהדרין דף
ס"ד, ח"כ צצת צהו הא ליכא צה שום תאזה, אלא דכוח סצר
המקשן דמי' צאשת איש אין להקל, אבל להמסקנא דאמר הכל
לשם שמים ופרש"י אין דעתי לחיצת אישות אלא לחיצת קורבא
וכי, הו ליכא חלוק אי מיקדשא או לא, אלא דהחילוק אם הוא
דרך תאזה חסור צכל ענין שברי הוא נהנה מן הערוה, ואם אינו
דרך תאזה מותר אפילו צמיקדשא, ועפ"ז זן להחיר צנדונו שם.

וכן מבואר במעיל צדקה סי' י"ע לתרן הגמ' דקדושין ממנה
שהקשה הרמזין על הרמזים, וגם מה שהוא הקשה עליו
ממתניתין שם דקתני וישן עמהם בקירוב גס, וכתב דמה שאסרה
תורה הקריבה לא נאסרה אלא כשהוא דרך חיבה וקירובי זימה,
והתם בקדושין לא מייירי צכתי. * וכן מוכח מהא דהחירה בתורה
תמורה

קירוב שיבוא לגלות ערוה, ולפי' בביתו ואחותו דבטל יצא כדאי בשלהי קדושין
דמתירי עס אמו ובתו ואחותו, [וכדליתא ביומא ס"ט ובסנהדרין ס"ד דאחני אנשי
כנה"ג דלא ליתגרי בקרובות], לכן ליכא בהו לאו דלא תקרבי, וכן בקדושין

אוצר

ג. או שחבק ונשק ונהנה בקירוב בשר. א. אם איסור
דקריבה הוא דוקא כשעושה דרך חיבה ותאזה,
או אפילו כשמתעסק דרך אומנתו. עכ"ל סק"ה דלפילו
אינו עושה דרך חיבה ס"ל להרמזים דמדלוריתא חסור. והוא
מהב"ש סק"ה שהביא מהרמזין צתשובה ש' כן לדעת הרמזים,
וסיים הב"ש והיינו מ"ש הבית יוסף ציורה דעה סוכ"י קל"ה
לשיטת הרמזין [דעת הרמזים], והש"ך השיג עליו צחנס. והיות
ודברי הבית יוסף והש"ך הני' הם יסוד להפוסקים שלאחריהם
שנחלקו בזה, לכן נעתיק כאן צראשונה את תמלית דצריהם.
חנה הב"ש שם הביא מחשבות הרמזין [המיוחסות] סימן קכ"ז
דלסור לצעל למשש הדפק של אשתו נדה, וכ' מיהו אם
החולי מסוכן משמע קלת מדברי הרמזין דשרי משום פקוח נפש,
אלא דליכא למימר דהרמזין לטעמיה אזיל דסור דנגיעת נדה
אינה אלא מדרגתן, אבל להרמזים דסצרת ליה דנגיעת ערוה
אסורה מן התורה, אפשר דלסור משום דהוי אצורה דגילוי ערוה
ו"ל.

ובש"ך יורה דעה סימן קנ"ז ס"ק א' לאחר שהביא מחלוקת
הרמזים והרמזין אם איסור קריבה לעריות חסורא
מדלוריתא או מדרגתן, כתב דמי' משמע דלף הרמזים לא
קאמר אלא כשעושה צבוק ונשוק דרך חיבה ציאה, וראיה
מהאמוראים שהיו מחזקים ומנשקים לצנותיהם ואחיותיהם וכ"כ
מהרי"י ליהו"ן, וכן משמע מלשון הרמזים שכתב "דרך תאזה" וכי'
הרי זה לוקח, וכ"כ בסמ"ג והכתר תורה, אלמא דלינו לוקח אלא
צדרך תאזה וחיצת ציאה, וזה דלא כהבית יוסף סוף סי' קל"ה
גבי משום הדפק צאשתו נדה.

ובסי' קל"ה הוסיף הש"ך להוכיח כסצרתו הני', שהרי כן המנהג
פשוט שרופאים ישראלים ממשמשים הדפק של אשה אפי'
אשת איש או עכ"ל וכו', וזה נראה דעת הרמ"ה, דלעיל צבי'
קנ"ז משמע מדבריו בהרמזים, וכאן החיר משום הדפק.
ועיין צנחפס צכסף ח"ב סימן י"ט [כראשון] ש' דכוח הב"ש
על דברי הרמזין צתשובה הני' צצ"י שכתב צראש התשובה
לענין משום הדפק צאשתו נדה, דמסתצרת דלסור, חדא דאפשר
דכל קריבה דלוריתא וכו', והיינו סצרת הרמזים, ומשמע דס"ל
דלהרמזים דקריבה דלוריתא, חסור אפילו צכחאי גוגא שאינו
עושה דרך חיבה ודלא כדעת הש"ך.

גם בבית יעקב (לחמיר) סי' פ' השיג על הש"ך, וכתב דאין
דבריו נראין, דל"כ מנא ליה להגמרא [בשבת י"ג וצ"ז י"ז]
דפליג עולה דידיה אידידיה, דלמא הא הוי מנשק לאחיותי'
היינו שלא ע"י חיבה ציאה [וכן פרש"י בצבורה זרע דף י"ז א'
שדרך צני אדם כשיולאין מצית המדרש לנשק וכו'], והא דלסור
פולא כל קריבה צעלמא איירי ע"י חיבה ציאה, וכן מה שכתב
הש"ך מהא דהאמוראים היו מחזקים ומנשקים וכו' אשתמיטתיה

(*) ובערך שי סק"ה כ' על הקושא מהגמ' דקדושין, וכן על קושית
הש"ך מהאמוראים שהיו מחזקים וכו', דלק"מ לפי המבואר ברמזים פכ"א
מאיסור ובסמ"ג מ' שני' דלא תקרבו לגלות ערוה היינו שלא תקריבו שום

אוצר

ס"ק ג אות א

הפוסקים

מן התורה ליכא איסור בבהאי גוונא לכן הקילו, באופן שאין בכל דברי הבית יעקב [שםותר ד' הש"ך] עטם בעיקר דאורייתא.

ובקריית מלך רב סימן כ"ו כ"כ [מדעת עמנו] דאפילו באיסורי עריות לא אסר הרמב"ם אלא כשחזק וישק דרך תאור וקירוב בשר, דמשמע דכל שאינו דרך תאור ואינו נכנס אינו לוקה מן התורה.

ובחזות יאיר סי' קפ"ג צנודנו צ"ל שאנסאכו לנשק ערוה, הביא ג"כ דברי הש"ך דלא אסרה תורה אלא חזק ונשק בדרך תאור וחיצה, וכחז דאף דאפשר לומר דהר"ן צפסחים רפ"ג וצ"ע פרק חין מעמידין שכתב לענין אונס על קריבה לעריות דהדין דיהרג ואל יעבור סבר דלא כהש"ך [דהא היכא שאונסים אותו על הקריבה צודאי לא הוה דרך חיצה, מדבריו שם לעיל], מ"מ יחיד הוא בזה וכל אינן פוסקים ס"ל דדוקא בדרך תאור וחיצה [אסור וכד' הש"ך].

ובפלתו סי' קצ"ה סעי' ו' כתב דד' הש"ך צרורים, וכן נוכחים שאשכח שיש לה מהר צנענה וכל מקום תורפה, שרופאים רואים אותה, וזה ודאי צננר ג"ע כדאיתא בסנהדרין דף ע"ה א' תמות ואל תעמוד לפניו ערומה, אלא ודאי בטון כהש"ך דזה צמלאתו עוסק. וכן העתיקו את דבריו הסדרי טכרה והעני לזונה שם. וכן דעת הביאור הגר"א צורה דע שם ס"ק כ"א, והחזות דעת שם ס"ק י"ג ע"ש. וצנודע ציבור חנינא חי"ד סימן קכ"ג צנודנו שם כתב על דברי הש"ך שכבר פשט המנהג בדבריו. [ועיין בדבריו יומא באגרת התשובה (יוס צ') שכתב דאסור ליגע באשת איש "כדי ליכנות מן המגע", ומשמע ג"כ כהש"ך. וכן משמעות לשון תשובות הריב"ש סימן תכ"ה שז' שאפילו קריבה לבד ר"ל קריבה של הגאה כגון חזק ונשק].

ועי' בעזר מקדש ס"ק א' שכתב על דברי הש"ך דנראה פשוט דרך דרך חיצה צ"ל הוא האיסור, והיינו שצנענה אז להחזקת חליה לציחה, או שמאפה לאחר כך ציוס ההוא לבוא עליה, רק שלפי שעה יש לו אחיה מניעה, משא"כ היכא שהוא צנוטה הדעה מלצוא עליה יבוי מאחיה טעם שהוא, אין בזה חשש איסור תורה, וע"ש שהביא ראי' לזה. [אולם מדברי הפוסקים הני' לעיל שסחמו ולא חלקו בזה משמע דלא ס"ל הכי, וכן מצוה בתשובות הריב"ש הני' שכתב דאפילו קריבה לבד ר"ל קריבה של הגאה כגון חזק ונשק אסורה מן התורה ואפילו בלא יחוד דליכא למיחש לציחה].

עוד כתב בנאר מקדש הני' דאפשר דקריבה לעריות אף שלא בדרך חיצה צ"ל אסור עכ"פ מדרבנן, דכיון דלהרמב"ם כל שהוא דרך חיצה תאור אסור מן התורה, א"כ אף מי שאינו עושה דרך חיצה הרי חשש התקלה קרוב שאולי כמעט יהיה לבו יונה

הרא"ש שם, אבל אם בושה לעמוד לפניו ערומה או י"ל דאיכא איסור דאורייתא להרמב"ם אפי' שלא בדרך חיצה.

(*) הגם דהירושלמי (הובא בתוס' שם) מקשה ואין הדבר כיעור ומתיר לה בכמה אנפי, מ"מ אם ה"י אסור מדאורייתא אפי' בלא דרך חיצה לא ה"י שייך לחלק בזה, וגם יש לומר דמקושת הירושלמי גופה יש להוכיח כן דמקשי רק מטעם כיעור ולא מגוף הדין דקריבה.

(**) ועיין שם שו"ת דגם מהב"ש כאן, שהביא דברי הש"ך ותמה עליו מהרמב"ן בתשובה ומדלא פליג עלי' על עיקר הדין, רק קושיתו היא שאין כאן חשגה מעליא על הבית יוסף, משמע דגם הב"ש סבירא ל' כהש"ך, ועפ"י מצדף גם את דעתו להקל, אולם מהבאר היטב ס"ק א' נראה שתופס בדעת הב"ש כפשוטו שחולק על הש"ך, וכן נראה מדברי האחרונים, וכן יש לדייק מהב"ש עצמו בס"ק ב'.

תנופה גבי סוטה דכבהן מניח ידו תחתיה ומניף (סוטה י"ט א'), * אלא ודאי דכל שלא צנוטה לא נאסר, וכן מנינו במדרש רבה פרשה וינא פרשה ע' על הפסוק וישק יעקב לרחל שז' שהוא נותר, מפני שהיתה קרובה.

גם בנחפה בכסף סי' הני' הביא צנודנו דברי הש"ך, ואם כי פקפק על ראייתו מהא דהאמוראים היו מחזקים ומנשקים לבגדיהם ואחיותיהם, דאפשר שאני גבי קרובות דלא מיתגרי בהו יתר הרע וליכא בהו חיצה צ"ל כלל (ולאפוקי הנהו כתב הרמב"ם דרך תאור), אבל בשאר עריות דאיכא בהו יאסר, יש לומר דאף שבתחילה עושה שלא בדרך חיצה, מ"מ הילכך מתגרה בו ועושה [לבסוף] בדרך חיצה, ואפשר דאסור מן התורה, מכל מקום כתב דמה שכתב הש"ך שכן המנהג פשוט שרופאים ממשמשים וכו', ושכן נראה דעת מור"ם הוא אמת ויציב **, וגם מהכפתור ופרח שהביא הרדב"ז ח"ד סי' צ' מוכח שהדין דס"ל כן, וכיון שגם הרמ"א והש"ך וכו' ס"ל להחיר כל שאינו עושה דרך חיצה, וגם פשטות דברי מהר"י לראון מוכח כן, וממך הבי' לא כתב בפשטות להחמיר אלא בדרך אפשר, גם המנהג שפשט להחיר ואין מי שיערער ודאי דהכי נקטין להקל.

ובן מבואר בבתי כהונה ח"ב סי' י"ג דף י"ז ע"ג דליכא איסור דאורייתא בקריבה רק כשהוא דרך תאור והנאה שמש, וכתב דמלבד מה דמוכח הכי מלשון הרמב"ם דצנענהו אמר דרך תאור והנאה [וכמ"ש הש"ך], נראה כן מהכוססה שהעתיק הרמב"ן צפסר המלות שנוגענו מהחזקן עם העריות [וכ"ה צה"מ ובספר החינוך], דמשמע דכל שאינו בדרך תאור לא אסרה תורה, [גם צאנזי משפט ס"ק א' כ' הוכחה זו לדי' הש"ך], וכדברי הרמב"ם הם דברי הסמ"ג לראון קכ"ו, ועל אופן זה הבי' דברי הטור צ"ח כ', ואעפ"י שהוא השמיט בלשון דרך תאור שז' הרמב"ם, הדבר מוכיח מחזקו וכמו שיראה המעיין, ועל יסוד זה נשאו ונתנו האחרונים לענין מקומות שנהגו לרחוץ ע"י שפחות גויות.

ובדף י"ח טור א' הביא דברי יעקב סי' פ' הני' והשיג עליו, דמה שדחה דברי הש"ך מהא דאמר גבי עולה ופליגא וכו', דאמאי לא משני הני' דהא דהוה מנשק לאחיותיה היינו שלא ע"י חיצה צ"ל ומה דאסר עולה היינו ע"י חיצה צ"ל, דאי הכי הרי עובר על לאו וצר מלקות הוא, ואילו עולה אמר רק משום אמרי' לנזירא לך וכו', ומה שכתב דאפילו אם חמיון דאיסור קריבה הוא מדאורייתא מ"מ כל שהוא בדרך צנוד וכו' שרי, ליתא דאי אמרת דאפילו קריבה שאינו דרך חיצה אסרה תורה מ"ל להחיר באופנים הללו, ומה דאו אותם ההכמים לומר על דברי תורה אפי' דמינו לבו ככשורי, ומי לנו גדול משלמה המלך ע"ה שאמר אני ארצה ולא אסיר וכו', אבל אם

שם בעובדא דשקל לבת ברת'י, י"ל דגם בת בתו הרי היא כבתו ע"י ר"ן שם דמבואר דיש סברא לומר כן [ועי' בס' כ"א ס"ק ג"ב אות א' דכן דעת רוב הפוסקים] וכן הוכיח הר"ל ממס' שמחות פ"ג כל הישן עמו בחייו נקבר עמו במותו והאשה נקברת עם בנה וכן בנה קטן, וא"כ ה"ה בת בתו, וכיון דאין זה מביא לגלות עורה, לכן מותר בקירוב בשר דידהו, [אבל בשאר עריות שאסרה התורה הקריבה בהם י"ל דגם שלא בדרך חיצה אסור] ובפני משה [מקלעהא] ס"ק א' כ' דאין ראוי י"ל דמיירי שלא היתה בושה לעמוד לפניו ערומה [ובבהאי שם להריא, וא"כ י"ל דמיירי שלא היתה בושה לעמוד לפניו ערומה] [ובבהאי גוונא מבואר שם במשנה ובגמ' דישן עמהם בקירוב בשר], וכן משמעות הרא"ש שם להריא דמפרש הך עובדא באינה בושה לעמוד לפניו ערומה, ובהכי מודה הרמב"ם דליכא איסור משום קריבה רק משום קידושין, ולכן הוצרך שם לומר משום דמיקדשא, דאז אסורה אף באינה בושה לעמוד לפניו ערומה וכמ"ש

בקירוב בשר

הרי

הפוסקים

ס"ק ג אות א—ס"ק ד

אוצר

יד ליד לא יקרה, זה המראה מעות מידו ליד אשה כו', ק"ו בחוקע
כף אל כף.

ב. ואם נגיעה לבד הוי בבבלי קריבה. עיין בשו"ת פני יחושע
ח"ב סימן מ"ד [והוצא לעיל] מה שהביא מהב"י סוף
סי' קצ"ד להרמב"ם דנגיעת ערוה מן התורה חסור להבעיל
למשש הדפק לאשתו נדה, ותמה עליו דמנא ליה דנגיעת נדה כו'
דאורייתא, דהרמב"ם לא כתב רק חצוק ושוק, וגם זה משמע
דדוקא דרך תאווה כמ"ש בפ"ה מאיסורי ה"א כל הכא על
הערוה דרך אברים או שחזק ושק דרך תאווה כו' לוקה,
ומשמע שהדין שנגיעה לנדה אינה חסורה מן התורה, וגם להלן
בהלכה ז' לגבי מה דאסור מדרבנן לא כתב רק מה שהוא ליהנות
מדבר עבירה אבל נגיעה לחוד לא הזכיר, ולא מצינו שיהא חסור
נגיעה בשום ערוה, ורק בנדה מצוה הרמב"ם סוף פ"ה מאיסורי
שלא יגע בה, ויש כתב שהדין דהטעם משום גזירה שלא יבא
לדבר עבירה, כמו שסיים דמפני זה לא יאכל עמה בקערה אחת
ולא יגע בצערה מפני הרגל עבירה, ומוכח מזה דנגיעה בנדה
אינה חסורה מן התורה וכ"ש בשאר עריות, דהא עיקר הלאו
של הרמב"ם בספר המאורות מהתורה כהנים על איסור קריבה
גמרינן מנדה, ואפשר דאפילו מדרבנן אינו רק בנדה ולא בשאר
עריות, כמו לענין אכילה בקערה אחת דנדה חסור ובשאר
עריות מקילין כמ"ש הרמ"א באה"ע סי' כ"א סעיף ה', ואפילו
אם נאמר דגם בשאר עריות חסור הנגיעה, מ"מ אינה רק
מדרבנן דלא גרע מנדה, וכל זה צריך דעת הרמב"ם, ואין ראי' על
איסור נגיעה [שהיא] דאורייתא רק מתחילת חשבו' הרמב"ן ה"ז
ש' [לדעת הרמב"ם] לענין משש הדפק דאפשר דכל קריבה חסורה
דאורייתא.

ובלב חיים (פלאג'י) ח"ב סימן ד' [הוצא בשדי חמד מערכת
חזק וכלה אות י"ב] כתב צח"ד דהגם כי איסור קריבה
שאסרה תורה היא קריבה של הנאה כגון חצוק ושוק, אבל נגיעה
בעלמא לא שמענו, עם כל זה נראה דאיכא איסורא, ויש ליחבר
הרבה מלהתקרב לנערות בתולות, וכ"ש אם היא אשת איש, כדאיתא
צמודה רבה סדר ז' פט"ז כל הנוגע באשה שאינו שלו מצוי מיתה
על עולמו.

ובשדי חמד צאות ה"ז כתב עליו דמשי"כ דנגיעה לצד לא שמענו
זה פלא, דהא בההיא דמשש הדפק ליכא אלא נגיעה.
וכתב הב"י להרמב"ם חסור אפילו במקום פקוק, ולדעת החולקים
עליו מנדה מיהא דאיכא איסורא, אלא דלאו דרפואה התייר,
אבל שלא לצורך ודאי דאסור מן הדיו ולא מדרבנן חסירות וחסירות
בעלמא [ולא הזכיר כלל דברי פני יחושע ה"ז]. ובספר מעין
החכמה על תרי"ג מאות [אטב"ח אות י"ז] כתב דעת הרמב"ם
דבקריבות של חצוק ושוק ודומיהן עובר עליהן בלאו, ושאר
קריבות כעין נגיעה בפני או בחדר מאבריו דרך חיבה אינו
עובר עליהן בלאו, אבל אסורים מיתה מן מן התורה כעין חלי שיעור
שהזכיר הרמב"ן בסה"מ. ועי' בלשון רבינו יונה המוצא בסק"ה.

ד. בקירוב בשר. עיין בלב שמה על ספר המאורות ל"ח ש"ג
שכתב דלפי הצנת הרמב"ן דעת הרמב"ם * אף
כשהיא

נוטה לתאווה ויעצור איסור דאורייתא, וכמו שצינו לענין יחוד
שאסרו חז"ל מחמת משש תאווה כן י"ל בקריבה, ואין ראי' ממ"ש
חז"ל ממשק לבנותי ולאחותי, דיש לומר דכמו שלענין יחוד חלקו
חז"ל בין שאר עריות לבתו, משום דנקרינהו [אנשי כה"ג] ליה"ל
דלא ליחגרי בקריבותי, וכמו שלא חשו זה לענין יחוד כן אין משש
בשוק ולא שייך שום מדה חסירות לחשוש בזה. ועיין בציחור
הגר"א יו"ד סי' קצ"ה ס"ק כ"א.

ובבתי כהונה ח"ב סי' י"ב דיו"ט עור ג' כתב בסכום דבריו
דלאו דלא תקרבו אינו אלא כשעושה דרך תאווה והנאה
שמוש, ואין עיקר האיסור אלא בכה"ג, הא בר מינה אינו אלא
בחורג פרישות ועברה, ע"ד לך לך אמרי' לזו"ר, ויש לעיל כתב
דבוא מגונה ביותר וכמ"ש הרמב"ם דין ו'. וצחות יאיר סימן
קפ"ב כתב צח"ד דא"ש שאין כאן קריבה של חיבה דאסרה
תורה, מ"מ מוכרע הדבר מאד.

ובשדי חמד מערכת חזק וכלה וחופה אות י"ב ד"ה קריבה,
אחר שהביא מחלוקת הפוסקים אי להרמב"ם אינו חסור
מן התורה אלא כשעושה דרך חיבה, כתב דכל מה שגשאו ונתנו
הרבנים ה"ל היינו להתיר למשש הדפק דיש לומר דבזה, אבל בלתי
שום לורך ודאי לכוי' חסור אפילו נגיעה בעלמא. ויש צאות כ"ו
ד"ה וגם כשהביא מה שחלקו הפוסקים אם כל קריבה לעריות
ונדה חסורה מדאורייתא, או אינה מדאורייתא אלא קריבה של
חצוק ושוק, כ' דלכוי' חסור מדרבנן כל מין קריבה ונגיעה
ועי' באגרות משה סי' י"ז שגשאל מאחד על דבר שראש שיש
מקילין אף מיראי' ה' ליתן יד לאשה כשהיא משיטה, והשיב
דאולי הם סוברים דאין זה דרך חבה ותאווה, אבל למעשה קשה
לסמוך על זה.

ובעוד יוסף חי הלכות שנה א' פ' שופטים הביא מ"ש בספרו
מקצתאל במנהג אנשי אירופא כשיבא אורח לבית חבירו
ואהובו יאחזו האורח בכף צה"ב או אשתו או להיפך ויתאחזו
בכפם זה בזה בחזק לאות חיבה השלום, וכתב דודאי ירא שמים
צריך שיהיה מלעשות כן כיון דבוא נגיעה יד ציד בדרך חיבה,
דלכך תהיה אחיחת בכפם בחזק לאהדות בזה חיבה יתירה,
וכביא מהספר חסידים סי' תתרי"ן [הוצא לעיל סק"ה אות כ']
שכתב, לא יתקע היכודי בכף הנכרית ולא הנכרית בכף יכודי
א"ש שיהי מעוטפת בצג סיוג לגלוי עריות, וכתב דודאי [ר"י]
החסיד מדבר על השלום שעושים באחיחת כפים ה"ל שהי' נכונ
בזמנו בערי אירופא, וזה דנקט יכודי בכף הנכרית ונכרי בכף
יכודית, לרצותא דלא תימא כיון שהוא מנהג ונימוס הנכרים
באותם המקומות, ואם היכודי יהי' נמנע מזה יתלוצצו זו כו',
לכך צא להזכיר בזה גם ציבורי עם הנכרית, אבל יכודי עם
יכודית פשיטא דאסור.

ועי' בשדי חמד כרך ג' מערכת ק' כלל ז' שהאריך בזה, ואחר
שהביא מהר"ח פלאג'י בספרו שהחמיר בענין נשיקה ה"ז
שנהגו הנשים לנשק את ידי הגדולים כו', סיים דאם על נישוק
ה"ז יש קפידא כאמור, הדברים ק"ו בחקיעת כף אל כף דרך
חיבה וריעות (המנהג ה"ל), ולזה לא יועיל אם יעטוף ידיו
בבתי ידים וכמ"ש בספר חסידים [ה"ל] וכבר ידוע מ"ש חז"ל

תקרבו, ואם נאמר דע"י הספק בגדים ליכא לא דקריבה, איכא ליכא ק"ו מתה"ב
דייל דרבי פדת אתי לאפוקי קורבא זו של היא בבגדה והוא בבגדו רבוה מ"י
הגמ' התם, ואולם דברי הלב שמה צ"ע דעיקר קושית הרמב"ן היא לפי סברתו

הנה הלב שמה הבין כן מהרמב"ן מכח קושיתו על הרמב"ם מהסוגיא
דשבת ד"ג א' דקאמר ופליגא דרבי פדת דא"ר פדת לא אסרה תורה אלא קורבא
של ג"ע בלבד. ואמאי לא פריך הגמ' עלי' מהברייתא דת"כ דאיכא לאו דלא

הרי זה לוקה

וחשוד

הפוסקים

ס"ק ד-ס"ק ה את א

אוצר

כמה ראיות לזה, ועל הדרשה דחייב כחז שכוף אסמכתא בעלמא, וכוונת צבאגרי"א סק"א. ועמ"מ סק"א שכתב דכרש"ן כזכר בקיע הביא רא"י מסופק דף כ"ז כהרמב"ן.^(ד) ובברית משה על הסמ"ג ל"ח קכ"ו כתב דמכש"ג ויוראים וסמ"מ שהשמיטו ל"ח זו ממנין המלוות נראה דעמ"ס דס"ל כשיטת הרמב"ן.

ורבינו ירוחם נכ"ג ח"ב כתב דגם בנשיקת האבר אינו חייב מן התורה אבל אסור מדרבנן.^(ה)

ועב"ת סק"א מהצ"ש דאפילו אינו עושה דרך חיבה ס"ל להרמב"ן דאסור. אולם בענין אחרים סק"א כתב דאף להרמב"ן אינו אסור אלא בדרך חיבה כדמוכח מהביא עינינו שבעלה לבו עינא בסנהדרין דע"כ א' דאמרו ימות ואל תעמוד לפניו עיומה, ופריך בשלמא למיד אשת איש שפיר, והא לדברי הרמב"ן אף צ"ל ליכא אלא איסורא דרבנן, ועכ"ל דלהרמב"ן גם באיסור דרבנן הדין דיהרג ואל יעבור [ואמנם שהרמב"ן עצמו צ"ח חזקת האדם ששער הסכנה ד"ה ולענין ע"ה כ"ו מביא מסוגיא זו דגם על אצקת של ג"ע יורג ואל יעבור], וא"כ קשה אמאי חזיר הרמב"ן במשום הדפס לאשמו נדה, א"י דגם הוא ס"ל סכנת הש"ך ואף לדידי ליכא איסורא אלא כשעשה דרך חיבה. [ולפ"מ שנתבאר לעיל בסק"ג את א' מהפנימי והבחי כהנה דכתב' ה"ל לענין משום הדפס אינוס מהרמב"ן אלא מהרש"א א"ן הוכחא זו אלא לדעת הרש"א וע"י בסמוך].

ובע"ד ש"י כתב על זה לדבריו קשה דא"כ אפילו צ"ח צו סכנה יכא מותר [וקצ"ח י"ל דזו היא צאמת ראיות כ"ז], אלא י"ל משום דכיון דבדרך תאוה אסור חו לא פלוג [ואמרי גם שלא

כשהיה ע"י הפסק בגדים אסורה הקריבה מדאורייתא, ודייק גם מהכ"מ שהבין כן בדעת הרמב"ם, והקשה עליהם מהא דכתב הרמב"ם פ"א מאיסור' ב"ה דאסור לאדם שידבק בלשחו נדה ולע"פ שהיה נכסותה וכו' דאסור, ומדקאמר אסור משמע דליכא לאו ומלקות אלא איסורא בעלמא, ולדבריהם ה"ל לומר דלוקה משום לאו דקריבה, אלא ודאי דע"י הפסק בגדים ליכא לאו דקריבה לדעת הרמב"ם, ומסו' שם דמ"מ ליכא איסור מדרבנן. וכ"כ המגילה אסור שם. ובמש"כ דקרי' חייב סימן ס"ד הביא דבריהם.

ה. הרי זה לוקה. א. דעת הפוסקים באיסור קריבה אי הוי דאורייתא או דרבנן. עכ"ל וצבאגרי"א דזו היא דעת הרמב"ם דלוקה מן התורה ומקורו מהתורה כהניס פ' אומר. וכ"כ הסמ"ג ל"ח קכ"ו, וכתבונ' מלח קפ"ח ובעור וכלבש כאן וב"כ המחירי בסנהדרין דס"ו ז' א' וכ"כ הראש"ד צ"ח על הח"כ שם דאיסור קריבה הוא מן התורה.

וב"כ הריטב"א שצ"ח דף י"ג א' והרי"ט סימן תכ"ה וחרד"ז ח"ד סי' ז' צ"ח הכפחור ופרת. וכ"כ לשון הר"ן בפסחים ר"פ כל שעה ובע"ז פרק א"ן מעמידן [הוצא צ"ח סק"א] שדברים אלו אינם ג"ע ממש אלא שצ"ח צ"ח בלא תקרבו לגלות ערוה שהוא לאו דג"ע, וכתב הש"ך צו"ד סי' קכ"ז סק"י דמזה מוצא דס"ל כהרמב"ם.^(ב)

וכ"ה לשון רבינו יונה בלגרת החשונה [יוס ז'] שאסור ליגע באשת איש וכ"י וצ"ח אבריה מן התורה שלאמר לא תקרבו.

אולם דעת הרמב"ן הוצא צבאגרי"א סק"א דאיסור קריבה אינו אלא מדרבנן, והוא מספר המלוות ל"ח ש"ג, וע"כ שהביא

שם מקודם שמפרש הא דאמר רבי פדת לא אסרה תורה אלא קורבא של ג"ע, היינו ביאה ממש, דקריבה היינו ביאה, (כמו שהאריך הרמב"ן בזה) וקשה להרמב"ם דאסור גם קריבה, וע"ז קאמר הרמב"ן דאין לומר דהת"כ סליג ארבי פדת, דא"כ ה"ל להגמ' להביא הך ברייתא, אלא ודאי דהת"כ אינו רק אסמכתא בעלמא ע"ש. אבל באמת י"ל דהרמב"ם אינו מפרש דברי ר' פדת כהרמב"ן דקאי על ביאה ממש, אלא על קריבה וא"י לאפוקי הפסק בגדים וכמ"ש המגילה אסור שם, והרמב"ן לשיטתו לא נחית לפירוש זה, וא"כ ליכא ראיה מדבריו, ובה נסתר גם דיוקו של הלב שמה מהה"מ, דהה"מ א"ל ג"כ לסעמי' שמפרש דברי ר' פדת כהרמב"ן וכנ"ל.

א. ובמאירי עבודה זרה ד"ז ב' כתב, אע"פ שאיסור קריבה פרשה תורה לא תקרבו לגלות ערוה, שהדבר מוכיח על קריבה שלא בכונת גילוי ערוה שמתרת ב"י, וכתב שם בהערות ר"א סופר דזה כש"י הרמב"ן ולא כרמב"ם, ואינו נכון, ובסנהדרין כתב המאירי להדיא כהרמב"ם, ומ"ש בע"ז נראה דכוונתו על שלא בדרך חיבה ובסבת הש"ך לדעת הרמב"ם הנ"ל סק"ג את א'.

ב. ע"י ש"ך שם שכתב הוכחה זו גם על הנמקי' בסנהדרין פ' בן סורר ומורה שכתב כהר"ן, ואולם הפתחי תשובה שם העיר בדבריו הנמוקי' אינו מוזכר לאו רק דהוי אביורייתו.

ג. וע"י בתשובות לשואל סי' ל"א שדייק מדברי רש"י יבמות ג"ה ב' ד"ה פריצותא דס"ל כהרמב"ם, וע"י באבני משפט סק"א שדחה דיוק זה יע"ש.

ד. וע"י בורע אברהם חיי"ד סי' ה' שיצא נגד הפוסקים שתפסו בדעת הרמב"ן דקריבה אינה אסורה אלא מדרבנן, מהא דכתב הרמב"ן בסהמ"צ שם וז"ל: כי אצלם יהי זה האיסור מדרבנן או יהי מן התורה דכל דמתני מאיסורא אסור כדן חצי שיעור, ומשמע דמסתפק בזה, ואחרי שחזק דבריו אלא בדיוקים מכמה מקומות סיים בהוכחו דגם להרמב"ן חבוק ונשוק וכ"ש דרך אברים הוי

דאורייתא מדין חצי שיעור, ולא סליג על הרמב"ם אלא דליכא בהו לאו. וע"י גם ביעיר און [להרחידיא] מערכת א' אות ע"א דכשהעתיק דעת הרמב"ן לענין קריבה לעריות כתב רק דדעת הרמב"ן "נושה" הוא דרבנן. אולם בבחי כהונה ח"ב סי' י"ד וסי' ט"ו כתב על דברי הורע אברהם הנ"ל דאדרבה מכל המסך לשון הרמב"ן משמע דלפי המסקנא דעתו דהוא רק גזירה דרבנן משום גזר וסמיג, ומש"כ שם בתה"ד דאפשר דהוא מן התורה כענין חצי שיעור, כונתו כלפי הרמב"ם שעשה המדרש עיקר עד שהביאו לכלל מלקות על זה אמר דלמפרה יהי' כדן חצי שיעור, ועל דרך לדידי אין שום איסור תורה כלל, לדידך אורי' לי מיהת שלא יהי' בה מלקות [ובע"ז כתב הקהלת יעקב (אלגאזי) ח"א אות ק' סי' ר"פ], וע"ש שדחה גם שאר הדיוקים של הורע אברהם.

וכן בתשו' פני יהושע ח"ב סי' מ"ד כתב דאף דהרמב"ן בתחילת דבריו כתב דאפשר דהוא מן התורה כדן חצי שיעור, אבל למסקנא החליט דהוא רק דרבנן.

וביד אהרן ח"א הגהת ב"י סק"א אף שרצה להעמיס בדברי התרומת הדשן כהורע אברהם דלהרמב"ן אסור ג"כ מן התורה כדן ח"ש, מ"מ כתב דבספר החינוך מצוה קפ"ח מביא מהרמב"ן שלא נמנה לאו דקריבה במנין הלאוין של הרחק הקריבה דרבנן היא, וסיים דמי לנו גדול כהר"א שהי' תלמידו ובקי בדברי רבו ט"י מינן וכתב בפירוש דלהרמב"ן איסור הקריבה מדרבנן.

ה. וע"י במנחת חינוך מצוה קפ"ח סוף. אות א' שכתב דמסוגיא דטוטה כ"י ויבמות ג"ה ב' [דפריך על דרך אברים פריצותא מי אסור רחמנא, ומשנ' כשיקנא לה בנשיקת] נראה דנשיקת אבר אסור מן התורה אף להרמב"ן, ולא ראה דברי רבינו ירוחם הנ"ל, וע"י באור גדול סי' מ"ב אות ט' שדחה הרא"י מהסוגיא הנ"ל, וכתב דכיון דלהרמב"ן קאי הלאו דלא תקרבו דוקא על גילוי עריות ממש ולא על קריבה, אי"כ למאי דקיי"ל העראה זו הכנסת עטרה על כרחך דגם נשיקת האבר אינו אסור מן התורה.

אוצר

ס"ק ה' א"ת א—ג

הפוסקים

ללא תקרבו וכו' אם תשמש בדרך אצרים [או] בחצוק ושוק ובתנועות אצרים דרך שכבה, אבל אם האיש מחכה באצרו וכו' שהגוף שלה מונח ניוחא דהויה קרקע עולם ללא קעבולא מעשה, וגם הנאה לית לה דינמא דתשמש כמעשה [וכרשיי הכו'] אז אין זה לאו ולא תקרבו.

אולם בברית אברהם סי' י"ד תשמי' להחמדת שלמה הג"ל כתב דמדברי המגילה אסתר סי' שני' נראה דהא דממעטין מעשה חידודים מקרא דומתו גם שניהם היינו רק מניחה ולא ממלקות, ונראה דגם היא לוקה דכזה לא צעין שניהם שווין, דאף שהוא נהנה והיא אינה נהנית כמ"ש מרש"י (וכן מפורש בסנהדרין סי' א' לגירסא א'), מ"מ לוקה דהאיסור לא תלוי בהנאה, ובפרק המניח שם לא פריך הגמ' רק על הא דאמר דאינה לא עברה מעשה מלשון הכתוב העשות, וע"ז משני דהנאה קרי לה מעשה, ואילו לא כתוב העשות הוי אמרין דחייבת גם מצלי הנאה ושום מעשה ה'.

ג. ומי שאין לו גבורת אנשים. כתב בנחפה בסקף ח"צ סי' י"ע (בראשון) דאין צו איסור תורה, דומיא מה שכתב הרמב"ם בפכ"א מאיסור"ו ה"ו בהגי עריות שאין לבו של אדם נוקפו עליהן, שאין זהם איסור על הקריבה כו', ועוד נראה להביא ראיה מהא דכתב הש"ך ביו"ד סימן קנ"ז [הובא לעיל בסק"ג אות א'] דאף לדברי הרמב"ם דקריבה אסורה מדאורייתא לכתב איסור תורה אלא כשעושה דרך תאוה וחיצת ציאה וכ"ד כמה פוסקים, ומיהו נשמע ק"ו לנ"ד דהשתא ומה ההם שהוא ראוי לציאה כל שאינו דרך חיצת ציאה אין זה איסור קריבה, צידון דידן שאינו ראוי לציאה כלל לא כ"ש שאין צו איסור תורה דקריבה אסורה דאפשר דאפילו לשיטת הרמב"ן דדעת הרמב"ם [שהובא ב"ש סק"א] דאיכא איסור תורה אפ"י אינו עושה דרך חיצת ציאה, יורה הכא משום דשאני ההם שהוא ראוי לציאה ואולי יתגבר יצרו לעשותו דרך חיצת ציאה, אבל הכא שאינו ראוי לציאה ודאי דדמי ממש לקרובות שנזכר לעיל, ומ"מ כתב דלפי מהי דמוכח מהבאגוה דסוטה דף כ"ו [ויוצא להלן בסק"ג י"א אות ב'] דאף בציאת שחוף שהוא באצור מת יש איסור תורה על הציאה אלא שהוא פטור ממניחה ומלקות, וכיון שכן ראוי לעשותו גדר וסייג מדרבנן דקריבה זו כדי שלא יצא עליה ויעבור על איסור תורה.

אולם בקרית מלך רב ח"צ סי' כ"ז כתב בזהו יודון דאפ"י נימא דשחוף אסור מדאורייתא לבוא על העריות, מ"מ כיון שהוא איסור קל שאין צו לא מיתה ולא מלקות, יש לומר דלא אסרו חכמים בחצוק ושוק, שהרי אפילו באיסורי לאווין סבירה ל"י להרמב"ם דליכא אלא איסור בלבד מדרבנן, [וכשיטתו לעיל בסק"א אות ב'], וא"כ גבי שחוף מות חד דרגא ונימא דבחצוק ושוק ליכא איסור כלל אלא שמכוער הדבר, ולא דמי להגי עריות שאין לבו של אדם נוקפו עליהן שכתב הרמב"ם הרי זה נענוה ודבר אסור הוא, דהתם שאני שאם יצא עלי יכ"י חייב מיתה, והלכך גם בקריבה איכא איסור קל, אבל הכא הרי אין על הציאה שום עונש.

וחשוד

- (ג) ומה שרצה בחמ"ש שם לדמות גם שאר קריבות למעשה חידודין, ובסתפק גם בהם, דבריו תמוהין מאד וקשים להולמם, ע"ש.
(ד) וע"י בתשובות לשואל סי' ל"א דף ע"ד טור ב' במקו, שכתב דמה שפרש"י במעשה חידודין שהאיש נהנה ולא היא, ג"ל כונתו שאין הנאתו שוה, דפשיטא שגם היא נהנית אפ"י בקירוב בשר בעלמא, דהא אבות דשמואל לא שבק ברתיה דשכיבן בהדדי כדאימא בשבת דף ס"ה א', ומפרש התם משום דלא לילסו גופא ונכראה.

שלם בדרך חיצה], אבל כיון דאינו עיקר האיסור לא התמנו צלל פלוג כמו בגוף בגזירה, וכמ"ש המגן אצרהם בסי' תמ"ז מהחומת הדשן לענין נוקשה, ומברד"ז ח"ד סי' ב' הביא [לחלק צין הביא דסנהדרין להבוא דמשום הדפק] דהתם צל החולי מחמת העצירה ולפיכך ימות ואל יעבור, אבל במשמוש הדפק שלא צל החולי מחמת העצירה מותר, וע"י שם ברד"ז שכתיר גם בחולי שאין צו סכנה, אם אין אחר בעיר שצדי כמו בעלה. [ויוצא לפ"י דלהב"ש וסייעתו בסק"ג אות ד'] דלא ס"ל סברת הש"ך דשלא בדרך חיצה שאני, א"כ להרמב"ן שכותב בחוב"א מהבוא עובדא דסנהדרין דגם על אצקה של ג"ע יורג ואל יעבור וכ"ל ולא ס"ל בחילוק ברד"ז, ל"ל לדידי דאסור למשש הדפק אף בחולי שיש צו סכנה, דאף שהוא מדרבנן ולא צל החולי מחמת העצירה לריך למסור עלמא].

ובדעת הרשב"א, כתב תשמי' פני יחושע ח"צ סי' מ"ד דתשמי' הרשב"א המיוחסות סי' קנ"ז [הובא לעיל בסק"ג אות א'] שכתב בחתולת דבריו דאפשר דכל קריבה לדאורייתא, משמע דלא ברירא ליה שהוא מדרבנן, ומכאן זה תמה על הב"י ביו"ד סי' קנ"ה שחפס בפשיטות דתשמי' זו היא מהרמב"ן, דהא הרמב"ן בסהמ"ל החליט דהוא מדרבנן [כשיטתו לעיל], ועל כרחך דתשמי' זו היא מהרשב"א ומיוחסת בעטות להרמב"ן וכמ"ש הב"י בעלמא בהקדמתו. וכ"כ צבתי כהונה ח"צ סימן י"ד וסי' ט"ז. וצ"עיר אהן [להרחיך] מערכת א' אות ע"א אחר שהביא שיטת הרמב"ן הג"ל, כתב דכ"ה דעת הרשב"א תשמי' סימן אלף קפ"ח שכתב דאפשר שאין איסור בקריבה אלא מדרבנן.

דעת הפוסקים האחרונים להלכה. בתשובות בית יעקב (לזמיר) סי' פ' תופס בדעת הח"מ סק"א דס"ל להרמב"ן [הובא לעיל ב"ש סק"א] ביו"ד סי' קנ"ז סק"י כתב דנראה לו כהרמב"ם מכל הך עובדא דאחד שהעלה לבו עונא בסנהדרין דף ע"ה א', ובתניבות השלום כתב ח' ס"ב ב' דדעת האחרונים נועה לסי' הרמב"ם וכן עיקר. [וכן נראה דעת הפוסקים לעיל בסק"ג אות א'] שלא נחלקו אלא אי צעין בדרך חיצה או לא, אבל כולם סבירי להו כהרמב"ם דקריבה אסורה מן התורה].

ב. ואם גם אשה מוזהרת בלאו זה, ע"י צחינוך סוף מלה קפ"ח שכתב דלאו זה נוכח בזכרים ובנקבות. והוא בחורת כהנים פרשת אחרי על הפסוק דלא תקרבו, אשה מוזהרת ע"י אש מנין ח"ל לא תקרבו הרי כאן שנים. והובא גם ברש"י על החומש שם א).

ואם גם במעשה חידודין (שהאיש מחדד ומקשה אצרו בצשרה מנחון) ג' האשה עוברת על לאו דלא תקרבו, ע"י בחמדת שלמה סי' י' אות כ"ט שדן בזה, וכתב דלפי מה שכתב רש"י צ"י חלל על הפסוק גם שניהם להוויא מעשה חידודים שאין האשה נהנית מהם, והוא מהספרי, ולפי מה דאיתא ב"ש דף ל"ב א' דבעריות אינה לא עברה מעשה והא דחייבת הוא משום הנאה דאיתא לתרווייהו כו', אפשר דלא שייך צידוק ג'.
ובמחנה חיים ח"צ כ"י י"ח בתו"ד בציאור הגמ' דב"ק הג"ל כתב דנראה דאף אם נימא שהאשה מחוייבת על הלאו

- (א) ע"י בעמודי אור סי' ק"ח אות א' שהביא בשם החות יאיר דלאו דלא תקרבו אינה אלא באיש מן התורה. ולא הראה מקומי איה, וכנראה שכתבו למשי"כ החו"י בסי' ק"ח בתוך דבריו דאפ"י להרמב"ם דקריבה אסור מן התורה ולוקין עליו היינו דוקא באיש, אבל באשה אין בינת החו"י שם לאפוקי אשה רק לאפוקי אביה דאינו מוזהר על בתו משום אל תחלל בתך להזנותה בקריבה לבד וכדמסיים שם.
(ב) ע"י רש"י סנהדרין סי' ב' ד"ה למעוטי מעשה חידודין שסירש כן.

ביאור הגר"א

באר הגולה

ב שם וכפירושו נהא
דאמרינן ארבעין נכחיה
וכשר סנהדרין ד' כ"ו
ז"כ שהול' זס המחקר

ב וחשוד על העריות: הגם [ב] והכל עליה בין כדרכה בין שלא כדרכה [ג] כיון שהערה
זה [ד] דהיינו (ה) שהכנים הערה חייב עליה מיתה או כרת [ה] ואין לריבין לראות
במכתול
וסנהדרין ג"ד א' אר"י ה"ז בא ללמד כ"ו וכריתות י"א א': [ג] כיון כ"ו.
מתני' כריתות מ"ב וגמ' דיבמות ג"ד ב"ה וסנהדרין ב"ה א': [ד] דהיינו
כ"ו, יבמות ג"ו ב' כרבי יוחנן דהלכתא כחמיה נגד שמואל פ"ד דערובין: [ה] וא"צ כ"ו, ב"מ צ"א א' מכות ד' א':

פתחי תשובה

(ה) שהכנים העטרה. ע"כ סק"ג מה שחלק על הט"ז בענין זה וצ"ע
נתער' נו"כ תנינא ס' כ"ג שהאריך בזה והגביל מקום העטרה בזה

אוצר

ס"ק ו-ס"ק ט אות א

הפוסקים

אשכ' לבעלה ולא לענין חיוצ מיתה וכו' יש לומר משום דככל
חלוי בזה דקין אשכ' ע"ש, ואיפשרת האיבעיא דגמר ביאה
קונה והיינו כדעת הב"ש כו', ודברי הרמב"ם בפיהמ"ש ביבמות
ובסנהדרין מבואר ג"כ בדברי הב"ש, ועל פיהם יקום דבר כי
א' הלכה ברורה כהב"ש, ועיי' שם בנוז"י מה שחירץ הקושיא
מהרמב"ם צפ"א מהא"צ הג"ל לאחר שהוכיח ממקום אחר שצ"ל
דברמב"ם קורא ראש העטרה חלק העטרה שלמעלה לזר בגוף,
וסוף העטרה קורא חלק העטרה שלמטה לזר הקרקע, ולפ"ז
יש לומר דגם הכא מה שז' המכנים ראש העטרה נקרא מערה
כונתו על הראש שלזר מעלה, והיינו העטרה כלה וכדבריו
בפיהמ"ש, ומה שאמר ראש העטרה בלבד היינו שלא הכנים כלום
מהאצ"ר עצמו חוץ מהעטרה.

אולם באור גדול ס' מ"ג אר"ט כי דמרי"י סנהדרין דף ג"כ
א' ד"ה המערה שז' דהוא דבר מועט אבל יותר הוא על
הפנים מבואר להדיא בדעת הב"י, והנוז"י [הניל] הביא מרי"ט
בקדושין דף י' דס"ל כהב"ש, וקשה מהרמב"ן והרעב"א (כ"ד
במל"מ פ"ז מהא"צ) שז' אליבא דרי"ט דתחילת העטרה היינו
נשיקה, ולדברי הנוז"י אינה חלה הכנסת מקצת עטרה כו', והנה
בספר הישר לרי"ט בקדושין א"ר ל"ג כי ישנה לביאה מתחילה
ועד סוף העטרה כשיחיל לערות ויחיל לקנות, מיהו אם פירש
קודם הכנסת עטרה פשיטא דלא קנה, אלא היכא דגמר כל ההערה
דכנים עטרה, מי אמרי' משהחיל לערות תחיל לקנות וקמה
והולך עד גמר ההערה, או דלמא אינו חלה לבסוף בגמר
ההערה חלה בקידושין וקודם לכן לא ודמיא ליסנה לשחיטה
מתחילה ועד סוף, ולאחר שהאריך המהר"ר צביאור דבריו צמאי
דמדמי ל' ליסנה לשחיטה מתחילה ועד סוף כי דעכ"פ נחזיר
להדיא דשעת ר"ת דהיכא דפירש ולא גמר ההערה לא קמבעיא
ל' דלאו כלום, דהתחלה בלא הסוף לאו התחלה היא וליכא ביאה
כלל ופשיטא דלא קנה, וא"כ אינו ענין כלל למחלוקת הב"י והב"ש
ואין להביא ממנו שום רא"י, ואדרבה מהרמב"ן והרעב"א הג"ל
שז' דלרי"ט תחילת העטרה היינו נשיקה מוכח להדיא דס"ל
כה"ט דמקצת העטרה אג"י דאי כהב"ש דבעי' כל העטרה,
א"כ מי הכריחם לומר דהוא נשיקה, ולמה לא פירשו דהוא
תחילת הכנסת העטרה דהיינו מקצת עטרה, וירויחו בזה כמה
דוחקים שהוקשה להם אליבא דרי"ט כמבואר להמעין שם, אלא
ודאי דסבירי להו כה"ט דמקצת עטרה היינו גמר העטרה וא"כ
זהו סוף ביאה לרי"ט, ותחילת ביאה לרי"ט ע"כ דאינו חלה נשיקה,
ומעתה לא נשאר אלא ההוכחה מפיהמ"ש להרמב"ם [שהביא
הנוז"י], ונגד זה יש שלש הוכחות כה"ט כ"ה רש"י סנהדרין
ורמב"ן ורעב"א הג"ל ואין דבריו של א' במקום ג', ובפרט דעל
פיהמ"ש אין להעמיד יסוד כי הורק מכלי אל כלי והעטק מלשון
אל לשון ואולי שזכו המעתיקים כונתו כדמלית בטמא דוכתי
בפיהמ"ש, ואדרבה מר' הרמב"ם בספר היד [צפ"א מהא"צ הג"ל]
נראה

ו. וחשוד על העריות. ע"י בזה הגולה מהב"מ דנפקא מינה
דפסול לעדות. ועיי' צ"ש לקמן סימן מ"ב ס"ק כ' כי
להרמב"ם הוא פסול מן התורה. וכתב האפי' זוטרי כאן סק"ג
להרמב"ן הוא פסול מדרבנן.

ז. בין כדרכה בין שלא כדרכה. וצ"ל וצ"ע הוסיפו
בין שוכנים בין עומדים. וכתב הפרישה סק"ה דלחי
לאשמעין דלע"ג דגבי נדה כתיב צ"י קדושים וא"ש אשר ישכב
וגו' וגם בשפחה חרופה כתיב שם וא"ש אשר ישכב וגו' קמ"ל
דשכיבה לאו דוקא. ובאור שמה פ"א מאוס"ב כי דאשמעין
דלע"ג דגמירי אין אשכ' מתעברת מעומד (סנהדרין ל"ח) לא
גרעא מהעטרה שלא כדרכה, וקרא כתיב ואשכ' לא תעמוד לפני
במהם לרבעה ואיחוקש עריות להדדי.

ח. כיון שהערה בה. אע"פ שלא גמר ביאהו ולא הוליה זרע
חייבים, טור.

ט. דהיינו שהכנים העטרה. א. אם חייב דוקא כשהכנים
כל העטרה או אפילו מקצת. כתב הב"ש סק"ג אבל מה
שכתבם עד העטרה אינו חלה בשר ולא גיד ולא חו' ביאה, וכ"כ
בדרישה, ומכ"ט ס' ה' [סק"ג וכן הוא בקיטור צ"י כאן
סק"ה] הביא דבר מעלה של גיד יש עטרה ויש בשר קודם שמתחיל
העטרה, אבל לזר התחתון של הגיד הכל עטרה, כי שם מתקלרות
והולכות עד סמוך לראש הגיד ששם יש שזיל בין שני הקלוות
שמגיעים זה אל זה, וכל זר מהשזיל הוא עצמו גוף עטרה, והולכות
וכלה עד הנקב נמצא שם הכל עטרה ולכן צ"ש לא אמר אלא
נשיקה אצ"ר, אבל אם מכנים מיד הוא הכנסת עטרה, וכי הב"ש
דאין ל"ל דהא איתא ביבמות דף י"ו מכאן ואילך אינו חלה
נשיקה ופטור, ופרש"י מהכנסת עטרה ולמעט אינו חלה נשיקה
ופטור, ולפירוש הב"י ליכא שום דבר למעט מהעטרה, אלא
נראה אפי' לפירוש דפי' דתחתית הגיד הכל נקרא עטרה, מ"מ
אינו חייב אלא א"כ שהכנים עטרה שלזר מעלה הגיד.

ועיי' בדגול מרבבה שז' דלשון הרמב"ם צפ"א מהא"צ ה"ל י'
המכנים ראש העטרה בלבד הוא הנקרא מערה, אינו סובל
פירוש הב"ש, אך מפיהמ"ש פ"ז דסנהדרין הביא דשם צמנה הב"א
על הזכר כי הרמב"ם דמערה נקרא המכנים כל העטרה כו', אבל
הכנסת קצת עטרה הוא כמו שזכר דרך אצרים [והיינו כהב"ש],
ובתשובתו בנוז"י סימן כ"ג [ונראה בקצרה צפ"ה סק"ה]
האריך להוכיח כהב"ש ופירש גם דברי הרמב"ם צפ"א מהא"צ
שיתאיימו עם דבריו שצפיהמ"ש הג"ל ושכן הוא גם בפיהמ"ש
ר"ש פ"ה דיבמות, והביא דברי ר"ת בזהו' קידושין דף י' א'
דמפרש שם האיבעיא אי תחילת ביאה קונה או סוף ביאה קונה
דביאה היינו העטרה וה"ל תחילת העטרה קונה או סוף, וכי
דזה פשוט דרי"ט פירש האיבעיא דהספק הוא אם כפירוש הב"י
או כפירוש הב"ש (והא' דנקט הש"ס האיבעיא דוקא לענין קנין

אוצר

סי' ט אות א-ג

הפוסקים

ועי' ב"ש שם לאחר שכתב דאם מכנים פחות מעשרה של ז' מעלה לא הוי ביאה כי דמי' חייב מלקות בחייבי לאוין או חייבי כריתות. וכי העני ארזים סק"צ דלא ידע אה' מלא הב"ש חילוק זה לחלק בהכנסת עטרה בין מלקות לכת' [כלומר דלענין מלקות חמש ביאה], ובחייבי כריתות נחא ד"ל דלא גרע משאר קריבות דלוקה עליהן מן התורה לדעת הרמב"ם [ולא משום ביאה], אבל בחייבי לאוין אי אפשר לפרש כן דאפי' לדי הרמב"ם ליחא בח"ל לאו דקריבה [כמ"ש לעיל בסק"א אות ב]. ובמחמת פתים כי דמי' הוא צ"ש ו"ל בחייבי מיתות או בחייבי כריתות. וכי המחלית השקל כאן. ובצ"ש מהדו"ק סק"א מצואר כן להדיא, שכתב: דבפחות מהכנסת עטרה לא הוי ביאה בחייבי לאוין ופטור לגמרי (והוא מה"מ צ"א מאוס"ב) ואף בחייבי מיתות המלקות הוא רק משום קריבה.

ב. ובאיוזה סקום נקרא העראה אצל האשה. צו"צ"ת סי' כ"ג [ונרמז צ"ת סק"א] כי דנראה דזה פשוט דלריך שיערה במקור, וכמ"ש הרמב"ם שהערה הוא מלשון הכחוז את מקורה הערה וכדיליף לה עולה ציממות דף נ"ד א', והגה ידוע שפגשו בין רגלי האשה אינו פוגע חייב בפחת המקור, רק קודם יש שתי שפיות וצינוהם יש קמט וסדק עמוק וארוך מלפניה ומלאחריה ואלו השפיות הם קלה הירכים שמתחברים שם, ועומק הסדק הזה הוא פרוחזור החיטון (כמצואר ברש"י חולין ס"ח א' ד"ה וכו' כי דאשה אין רחמה בגלוי שהירכים הו' לה כעין פרוחזור), ובאמצע ארך הסדק הזה שם הוא פחת המקור, וכל זמן שלא הגיע האבר לנקב הוא שצאמצע הסדק, אפילו דחק ונכנס כל עובי עומק הסדק לא פגע ולא נגע בפחת המקור, וידוע שכרי הסדק הזה הולך גם לפנים ולאחור שלא כנגד המקור, וכי היכי דמה שהוא שלא כנגד הרחם לא שייך צ"י ביאה כמובן, ה"ה כל עומק הסדק צאמצעו שהוא מכון כנגד פחת הרחם שהוא עובי צר הירכים אינו לא בכלל ביאה ולא בכלל הערה, עד שהגיע האבר לפחת צאמצע שהוא הנקב שממם יוצאים מי רגלי ושם סגור צתולה ופתוח צעולה, והפולגותה שצין הכ"ז והצ"ש [הנ"ל לעיל] שם במקום שהוא שייך (דל"ה הכ"ז) אם הכנים רק ראשית העטרה כי לתוך הנקב הזה כצר הוא הערה, ולהצ"ש לריך שיכנים כל העטרה לנקב ההוא), אבל קודם הנקב לכו"ע אינו בכלל הערה, דהא מקרא ילפין שהערה היא במקור ובח"ל, והפרחזור הפנימי קורא הכחוז מקור, דמקור ממש לעולם אין השמש מגיע לתוכו כמצואר ברמב"ם פ"ה ה"ד מאוס"ב, ואחר שהביא כמה ראיות לזה מסק דמעתה יא' לנו לדינא דלא מקרי הערה כי' בהכנסת כל העטרה כלל [וכשיטתו דפוסק כהצ"ש בח"ל] לתוך הנקב שצתחתית השפיות ולא סגי בהכנסת העטרה אפילו כלל לתוך עומק שצין שתי השפיות אם לא הגיע לתוך הנקב ממש, ועפ"י העלה צנודנו שם להחיר כשלא היחה הכנסת האבר כלל בפחת הרחם. וכי' שם צס"י ח' ע"ש. ובחחס סופר ח"ב סי' ל"ה הביא דברי הנוצ"י וכתב ודבר אלקים צפיו אמת. גם צמחנה חיים ח"ב סי' י"ב הביא כמה ראיות לדי' הנוצ"י מדיוקי לשונות צפיה"ש לברמב"ם ע"ש. וכי' גם צחינוך בית יצחק סי' ז'. וביד רמה (סאלאווי) סי' י"ז.

ג. ואי גם בבן נח הוי העראה בגמר ביאה. צתשובת מהרי"א (יחזקאל יעלה) ח"ב סי' ל"ז כי דפשיטא לי דגם צ"י שהוצרכו על עריות נמי הערה בגמר ביאה, דמי איכא מדי דישראל חייב עליה ולצ"י שרי, ובהדיא הניח צסנהדרין דג"ז צ' כל ערע' שצ"ד של ישראל ממתין עלי' צן נח מוזכר עלי', וגם הערה

נראה מצואר ג"כ כה"מ דמקל' עטרה סגי וכדקאמר ראש העטרה, והנוצ"י נדחק לפרש דראשו שלמעלה קאמר, והוא דחוק עוצה דא"כ ה"ל להרמב"ם לומר כל העטרה, ע"כ נראה צרור כמ"ש הכ"ז. וצאות י"א חיוך קושית הצ"ש על הכ"ז מה' דקאמר ציממות אינו אלא נשיקה ופטור והרי לפי הכ"ז ליכא שום דבר למטה מהעטרה, וכי ד"ל דאדרבה מזה גופא ראי' להכ"ז, והנה לשון הגמ' דקאמר אינו אלא נשיקה אינו מובן. דהא להצ"ש הוא צאמת יותר מנשיקה ורק דדינו כנשיקה וה"ל לומר כנשיקה צכ"ף הדמיון. (וגם צכלל למח לריך המשל לנשיקה). ע"כ נראה מזה צרור דהוי פשיטא להגמ' דמתשמעות הלשון ביאה מוכח דצנין עכ"פ ביאה צמקל' אבל צצממוס' לאו כלום הוא (עי' חולין ל"ג וצחכים ל"ב לענין צא' אל המקדש) ולא שמה ביאה כלל, וצד' מובן גם אריכות לשוני של שמואל דקאמר שם הערה זו נשיקה משל לאדם שמתח אצבעו על פיו אי אפשר שלא ידחוק הכשר, וכונתו צמשל זה דמחיקת הכשר מקרי ביאה צמקל' ולפ"י יש לומר דזהו כונת רב שמואל צר יחזקא משמ"י דרבי יוחנן דפליג עלי' ואמר דהערה זו בהכנסת עטרה מכאן ואילך אינו אלא נשיקה ופטור, צבדי לסלק המשל מדחיקת הכשר דצצבול זה לא קרוי ביאה צמקל' דאינו אלא נשיקה למאוס ממש ואינו כלום, וא"כ מכאן ראי' צרורה להכ"ז דזה פשיטא אי הוי כניסה ממש וביאה צמקל' דהוי הערה, ולא ממש רק נשיקה דהוי למאוס ממש משום דחיקת הכשר לחוד לא חשיבה כניסה ופטור.

גם בזכרון יחונתן סי' ג' הוכיח כה"מ, מהרמב"ן והריטב"א הכ"ל שהקשו על ר"ה צקדושין שם דהיכי קרי לה צעולה לכ"ג לאחורה עליו משום נשיקה אבר, ואי אמרי' דהערה ה"ו בהכנסת כל העטרה כלל [וכהצ"ש], א"כ י"ל דאע"ג דלענין חיוב אינו חייב עד שיכנים כל העטרה, מ"מ חשיבה צעולה צזה שהכנים קלם מהעטרה ולא דמי לנשיקה שלא הכנים כלל, אלא דלאו דסצירי להו שגם בהכנסת ראש העטרה צצצד נמי הוי הערה, וא"כ תחילת ביאה דקאמר הכ"ס הבא הוי רק נשיקה, דלמעלה מזה הוי צצר הערה ומקרי סוף ביאה, ולכן הקשו שפיר מצעולה לכ"ג, וכן משמע מדי' רש"י ציממות דף נ"ה צ' שכי עטרה ראש הגיד היא ואינה מן הגיד אלא צצר, וכונתו דהיינו מיד צתחילת העטרה לצד חוץ ששם אינה מן הגיד אלא צצר עטרה לצד וכדי הכ"ז, דאילו למעלה לצד הגוף הרי שם העטרה מקפת את הגיד, ומאי אינה מן הגיד שכי רש"י, והכי ה"ל למימר והוא הצצר המקיף את הגיד, אלא ודאי דס"ל שבהכנסת ראש העטרה צצצד לצד חוץ הוי הערה.

ובמהר"ם אלשקר סי' ל"ה כשצן צנודנו לענין זונה לכהן אם אפשר להערה צלא השרת צחולים, דייק מתחילה מהסוגיא דסנהדרין (ע"ג צ') גבי הא דשקיל וערי אמתני' דאלו מילין אותן צנפצן מההיא דהצא על אחותו יש לה קנס דמשמע מהגמ' ומרש"י שם בהכנסת עטרה היינו כלל שיש צה כדי השרת צחולים [והיינו כהצ"ש], ושכן נראה מהחוס' ציממות דף נ"ה צ' ממש"כ על סוגיא דסנהדרין ה"ו, אך שוב הביא מרש"י ציממות דף נ"ד צ' שכי עטרה ראש הגיד ואינו מן הגיד אלא צצר [דכונת לעיל], וכן מרש"י צסנהדרין דף נ"ה א' שכתב המערה כ"ו ואיכא למ"ד זו הכנסת עטרה דהוא דצר מוטע אבל יותר הוא על נשיקה [ואיכא ג"כ לעיל], וכן כי הרמב"ם פ"ה מה"ב דהערה הכנסת ראש העטרה צצצד, וכן פירשו רוב המפרשים, והסוגיא דסנהדרין ה"ל איכא לפירושי [דלרוחא דמילתא] על דרך אח"ל דהכנסת עטרה היינו כלל, מ"מ איכא לתרתי כ"ו ע"ש, [ומשמע דס"ל ג"כ כה"מ].

כמכחול בשפופרת אבל משיראו העדים אותם דבוקים זה בזה (ב) כדרך המנאפים
והרגים

פתחי תשובה

ועוד נראה דכ"ז שראה אותם שוכנים זע"ז נראה שיהיה אצל אס נא פתאום
ומלאים כך וקפץ מעליה ואלו יומר שהיה נחלצת וחלוי רצה להנסה והיא לא
נחלצת ולא הניחתו ואפילו נאסח כהן אין לאוסרה אין השכינה בקירוב
בשר ראי' אפילו להר"ר יונתן אלא כשהוא נראה שיהיה דמי ונעבד על ידם
לגמור תלומד אצל אס תחלת העלי' לא נודע לנו נאסח אופן ה' או אמרין
אולי הוא עלה להנסה והיא לא הניחתו ולא היה בידו לגמור תלומדו והא' לא
נעקד ומקרא מלא דבר הכתוב על דבר אשר לא נעקד אס מירי שעדים
רואים שנועל אותה בעיר והיא אינה מתחננת נגדו כו' (עמ"ס נזה נזה לעיל
סי' ר' ס"ק י"א) עכ"ל ע"ש:

(ג) כדרך המנאפים. עיין נחש' נו"כ תניינא סי' י"א סכ' דמלשון רש"י
ספ"ק דמכות וב"מ דף ז"א מנאפר דהיינו שהוא מתנענע עליה ועוסק
בדישה כו' אכן בשיטה וקובצת ז"מ אס כתב בשם הר"ר יונתן כלומר שיעמוד
האיש על כריסה כו' שבין כל כך פרץ פרצה כזו על אשת חצירו אי אפשר
שלא גמר תלומדו עכ"ל ומשמע דלא כמו שכתבתי מ"מ משמעות רש"י נודחי
הוא כן ועוד אמרנו אפילו להר"ר יונתן היינו שראו אותם כך זמן מה ולא נכלל
אותם אדם אמרין ודאי גמר תלומדו אצל אס פתאום נא איש ומלא אותם
על תמונה זו ותיכף נפלה חרדה עליו וקפץ לא שיך לומר ה"א שלא גמר
תלומדו שאף שגדולי רצה לגמור תלומדו מ"מ נאסח ולא היה יכול לגמור

אוצר

ס"ק ט אות ג-ס"ק י

הפוסקים

דוקא, ועוד נראה דגם אס הוי ידיעה בלא ראי', מהני בעדות
זעת, שברי עדות. ע"פ הודאית בעל דין ל"ה רק בעדות ידיעה,
ובמשנה סוף גדרים [משמע] דאי לאו דחיישינן שמא עיניה
מתקבצת הוי מהני עדות על הודאית האשה שזינתה, עי'
פסקי מהרא"י סי' כ"ב.

ועיין פ"ת סק"ה מ"ש מהבזוי"ת סי' י"א שכתב דמלשון רש"י
בספ"ק דמכות ובז"מ דל"א מנאפר [דשכינה בקירוב בשר
לכד לא סגי רק בעיני ג"כ] שהוא מתנענע עליה ועוסק בדישה
כו', אכן בשמ"ק ז"מ אס כתב בשם הר"ר יונתן כלומר שיעמוד
האיש על כריסה כו' כיון שב"כ פרץ כו' ומשמע דלא כמו
שכתבתי מ"מ משמעות רש"י נודחי כן הוא. ועי' בזב"י שם
מב' שדייק מרש"י במכות שם, משינהגו עסקי נואף ששוכנים
עליהם [והנהגה] כדרך השמים, דמדסיים ונוהגים כו' מכלל ששכינה
עליה בקירוב בשר לא סגי, וכוונת רש"י בזה, שהוא מתנענע עלי'
ועוסק בדישה כדרך המנאפים, אבל אס ראו רק ששוכב עלי'
בקירוב בשר ואפילו רגליו בין רגליו אין זה ראי' שכבר הכניס
המכחול ואולי נתחרט כו', ואף בז"מ שקילר רש"י וכי משישכבו
זע"ז כדרך המנאפים, כוננו לזה.

אולם בעמדת חכמים סימן י' השג על הבזוי וכי דדבריו
תמוהין, דהא חיוב מיתה והאיסור לבעול הוא אף כשנבעלה
בהערה בלא גמר ביאה וזה לא שיך נענוע ודישה, והרי
הרמב"ם דייק וכתב משיראו אותם דבוקים זע"ז וכי מפני
שחזקת נורה זו שהערה, וכן בנמוקי"ז פ"ב דיצמות כ' סחם
במנאפים שוכנים וכי ואפילו הערה, * ולדעתו נראה דרש"י
סובר דכששוכבים זע"ז אין לריך לראות עוד שום דבר מעין מעשה
של השמים, דעמדות השכינה זע"ז הוא דרך השמים [המנאפים],
ולכך בז"מ שמפרש רש"י להדיא משישכבו זע"ז כדרך המנאפים
(כלומר בקירוב בשר) לא כי ונוהגים בדרך השמים, דהא כבר
ראו העדים מהם מנהג דרך השמים כמה ששוכבים זע"ז, אבל
במכות שלא הזכיר רש"י שוכבים זע"ז רק ששוכבים בקירוב בשר,
דהיינו אף ששכינה זה אצל זה, לזה הוסיף שם רש"י וכי ונוהגים
בדרך השמים, ובאמת ברמב"ם ובטור לא נזכר להדיא משכינה
זע"ז, אך מלי הרמב"ם שם דבוקים זה עם זה, ומלי הטור שם
דבוקים זה בזה כדרך המנאפים, יש לנו ללמוד דהעיקר הוי אס
העדים

הערה בלא זה, ועוד הרי לרובן הכס איתרבי ז"מ מאיש איש
לכל האמור בפרשה וגם הערה בכלל.

אמנם לענין עשה דודבק באשתו ולא באשת חצירו, כתב שם
דכיון דכל חייבי עשה לדין ילפינן לה דהערה כגמר
ביאה מגז"ל ביאה ביאה ביצמות דף כ"ה ב, אי"כ בעשה דודבק
באשתו וגו' דלא כתב ז"ל ביאה לא שמעין לרבות הערה,
ואדענה ל"א דודבק משמע טפי גמר ביאה שהוא דבוקות ממש,
אי"כ הא דממעט אשת חצירו משמע גמי דממעט מדיבוק שהוא
גמר ביאה אבל בהערה לכת עשה ז.

י. כדרך המנאפים. בשו"ת מהרש"ל סימן ל"ג הביא מרש"י
ספ"ק דמכות שפי' דבעינן שישכבו כדרך המנאפים
בקירוב בשר, ואף בז"מ דל"א ח' לא כי רש"י דבעינן שכיבה
קירוב בשר, מ"מ מאחר שם שם וא"ל לעדים לראות לנאסח
בשפופרת, משמע דזולת זה בעי' כל הראוי להשמים, והיינו
[שהוסף] זכ' "כדרך המנאפים" ולא סגי לי' במש"כ משישכבו
זה על זה, ועוד מסתמא בעינן שכיבה הראוי להערה, כי
עיקר הטעם דסגי בזה הוא משום דאמרין מסתמא הערה זה
בז"מ הרמב"ם והטור, ועפ"ז כתב בגדולו שם שאין כאן עדי
טומאה כו' דשמא בגדלים קאמרין ולא בקירוב בשר, וכי"כ גם
בספרי יש"ש יצמות פ"ב סי' י"א. וכ"כ בשו"ת הרמ"א סי'
י"ב. ובשו"ת ויאמר יחזק סי' ל"ג הביא דבריהם לגדולו והוסיף
דכן מלינו בשו"ת מיימוני ה"ל אישות סי' ח' שם דמשיראו
כדרך המנאפים היינו בקירוב בשר, וכן משמע בשו"ת הרשב"א
סי' אלף רל"ז. וכ"כ מהר"א ששון סי' כ"ד, ובשפת הכס סי' ח',
ובהלכה למשה סי' י"ז.

ובפרשת מרדכי סי' ח' כתב דע"א שראה אותם שוכבים זע"ז
והרגים ביד שהאשה בגילוי ערוה הו"ל עד טומאה ממש,
דמ"ש רש"י כדרך המנאפים ששוכבים בקירוב בשר, לא אחא
לאפוקי אלא בידוע ששכבו בלבושיהן או בהעידו סחם ששכבו
זע"ז ולא זכרו יותר, דאפשר דהעדים לא העידו רק על ששכבו
בלבושיהן דכזה"ג מיימוני בשו"ת רמ"א ורש"ל [הב"ל], אבל
כשהעדים אינם יודעים צירור אס היתה שכיבה זע"ז בהפסק
מלבוש או בקירוב בשר, אמרין כיון ששכבו זע"ז כדרך המנאפים
מסתמא שהיה קירוב בשר, דהרי מ"ש לא בעינן שיעידו כמכחול
בשפופרת משום שלא הזקיקתם התורה להסתכל כ"כ בדפרש"י
שם, ממילא גם לידע אס היה דבר מפסיק ביניהם [הי'] לריך
הסתכלות, אע"כ דסתמא דשכיבה זע"ז הוא לניאוף זולת ציודעים,
ועוד כיון שהרגים העד בשישוכו הו"ל כראייה ממש לענין זה,
דהרי הא דבעינן בדיני נפשות ידיעה וראי' לא מקרא ילפינן אלא
מסברא אמרין הכי דלא מהני אומדנא, אי"כ העד שמעיד בלי
אומדנא רק מה שידע והרגים בשישוכו מניל לומר שנקפיד אראי

(*) ובאור גדול סי' מ"ג או' ב' השיב על תמיהה זו דמה בכך דפני
בהערה, דהו' [דוקא] בראיין להדיא ההערה, (דא משכחת לה שראיין להדיא
וכמ"ש באות א'), אבל באינם רואין להדיא רק [מכת] ראייה והוכחה, לזה בעינן
כדרך המנאפים, ובאמת לשיטת רש"י הג"ל ליכא ראי' והוכחה רק היכא דהיי'
גמר ביאה דעשה נענוע ודישה כדרך המנאפים, ובהערה באמת לא משכחת לה
ראי' והוכחה עד שיראו ממש.

ביאור הגר"א

נהרגים על זה (עור) ו] והאשה נאסרת על צעלה (נ"י פ"ב דיבמות)

[ו] והאשה נאסרת. דכל

אשה

שחייבו עליה האשה

נאסרת כמ"ש יבמות שם וסוטה שם משכבי אשה כתיב :

אוצר

ס"ק י—ס"ק יא אות ב

הפוסקים

וב"ב הב"ש בסק"ז דאם היא אנוסה לצוא [נ' דל"ל להציל]
עליה איש אחד ויהי ע"פ הדין דתהרג ואל תעבור, ולא
מסרה נפשה מותרת לצעלה ישראל, כן הוא כונת הצ"ח כמ"ש
בח"מ. והוצא בקיור צבא"ה"ט סק"ג.

ובכתב בנתיבות לשבת סק"ז דלפי מה דאמר' בכתובות דנ"א
צ' דנאנסה מותרת לצעלה ישראל ולא חיישי' לשמא סופה
צרנן משום דילך אלבשה, וע"כ הסבירא היא משום דמוקמינן לה
בחזקת כשרות (ובמ"ש בהפלאה כתובות שם), וא"כ הכא דהיתה
מתחייבת למסור עצמה ולא לעבור בידים, יש לומר דאזדה חזקה
כשרות שלה, ולא אמרי' גבה יר' אלבשה, ולכן כי דלא משכחה
האי דינא אלא כשזוהי מתחילה ועד סוף.

וכשהיא לא היתה אנוסה ונתרצית כדי להציל את הבועל.
צעלי ארזים סק"ג כי לתוך קושית הח"מ הג"ל על הצ"ח,
דאפשר לפרש דברי הצ"ח דמייירי שיהא לא היתה אנוסה, היינו שלא
היתה מסורה בידם להרגה אם לא תתראה לו, רק שהבועל הי' מסור
בידם והיא נתרצית להבעל לו למטן הצילו מידם, ובדלפי שפסחה
שלא כהוגן בזה, שהרי אפי' הוא עצמו הי' מחויב למסור עצמו,
וע"ז קאמר [הצ"ח] שפיר דלד' ר"י כיון דאונס מיתב רחמנא
פעריה [מדיני אדם], ה"ה נמי גבי דיבה מקרי [אונס] כיון
שלא עשה כי אם להצילו ולא נאסרה על צעלה.

התורה

גם בבית יעקב (לחזקת) סי' ל"ט צנודות שם כה"ל כתב דעל
כרחק כונת הצ"ח הוא ללידון דין (ומ"ש הח"מ בכתובות
אין משמעות ד' הצ"ח כן), והוסיף דכן מוכח גם מעלם דברי
העור שהזכיר כאן הדין דאם הוא אנוס פטור, ולפ"מ שבי' הרמ"א
דלכך נקט העור הדינים דחיוצ מיתה, משום דנפ"מ גם בזמן
הזה לענין אימתי האשה נאסרת על צעלה, קשה בשלמא היא
אנוסה אחי' לאשמעינן לענין איסור על צעלה, אבל הוא אנוס מאי
נפ"מ, אלא ודאי דאחי' לאשמעינן כנ"ד, דאף דהיא לא היתה אנוסה,
מ"מ כיון שהוא אנוס ופטור ממיתה צ"ד ממילא היא מותרת
לצעלה.

אולם הפני משה (מקלעוואן) סק"ז כתב דודאי צבא"ה גוונא
אסורה על צעלה, וראי' ברורה מאסרת שאמרה כאשר אצדתי
אצדתי, ודרשו רז"ל עד עכשיו צאונם עכשיו צרנן, ואף על פי
שעשה מצוה צביל הצלת כלל ישראל אפ"ה נאסרה לצעלה, וכ"כ
להדיא הצ"ח לקמן סי' קע"ח סק"ג בשם מהר"ק, גם הצרכי
יוסף כאן השיג על הצ"ח יעקב הג"ל ע"ש.

וגם כשרצו להרוג אותה ובכדי להציל את עצמה נתרצית
להבעל, כתב צצית מאיר סק"ח דאף דעשה צבית
מכל מקום נאסרה לצעלה מפני שלא אנסה על הצעילה
עצמה, וז"ל להשבות יעקב חלק צ' סימן קי"ז. ועיין שם שכתב
גם כן דאף על גב דשפיר עבדה להצלת עצמה ומקרי אנוסה
לענין זה דלא מיעגשא על זה, מכל מקום כיון דבעלתה היתה
צרנוה נאסרה על צעלה. ובפני משה ס"ק הג"ל ראה מתחילה
לחלק ולומר דצב"ה"ג אפשר דמותרת לצעלה, ולא דמי לאסרת
משום דשם צב"ה להציל אחרים דלצדי דידה לא הי' שום אונס
כלל, משא"כ כשנתרצית מחמת פחד מיתה עצמה אף שלא אנסה
על הצ"ח גופא י"ל דהוא אונס, ושם הסכים לאיסור מכה
השבות יעקב הג"ל.

אם

העדים ראו אותם דבוקים בקירוב צער, וראו מנורף לזה שנוהגים
בדרך חשמים, ויהי צא"ה דבר שמורה על זה אי' בשכיבה זה על
זה או בענין אחר, ועי' שם [לעיל מזה] מה שהצ"ח מהי"ש
יבמות [הוצא לעיל], דאחר שהצ"ח דברי הרמב"ם הג"ל כי דאף
רש"י במכות שבי' דרך חשמים, מ"מ לא לפרש שיראה צעניו
מעשה של חשמים או קול נשימות חשמים אלא בקירוב צער
לחוד סגי, ודרך חשמים דקאמר היינו רק שישכבו זה על זה
בדרך המשמשין, וכן פרש"י בהשוכר את הפועלים, וכן מרין
דבריו צב"ח מהרש"ל סי' ל"ג.

וכן בבית שלמה (נמסקאלא) סי' ע"ב בתו"ד ללידון, כתב
דמדברי מהר"ם בכתובות מיימוני להל' אישות סי' ח'
ומתשובת רמ"א סי' ע"ז ומתשובות מהרש"ל סי' ל"ג מוצא דכל
שבי' בקירוב צער [לחוד] הוי עידי עומא ממש ודלא כהג"ה
ומסיים ששם מלא צי"ש"ס סק"ז דיבמות [הג"ל] שכתב בפירוש
דכל שראו שוכבים זה על זה בקירוב צער הוי עידי עומא ממש.

ועי' בפתחי תשובה שם מה שהצ"ח עוד מהנוצ"י הנו' דאפי'
להר"ר יונתן [בשמ"ק הג"ל] היינו דוקא כשראו אותם
כך וכי' אבל אם פתאום בא איש וכי' וקפץ מעלי' לא שייך לומר
אי אפשר שלא גמר תאוהו. ובתשובות רבי אליעזר (גורדון) סי'
י"ט א"י ו' כתב ע"ז דנראה דאין צריך לכל זה, דאף לפי פ"י הר"ר
יונתן דלא צריך לראות כשמתנגע בדרך חשמים, מ"מ צ"ל
שיראו אותם שוכבים זה על זה שער [זמן] של הערצה, וכיון
שלא פירש הא חזיון שלא עשה תשובה א"כ צדדאי גמר תאוהו,
אבל אם חייב כששכב עלי' הלכו העדים קודם שער זמן שיוכל
להערוך אז אמרין שצדדאי עשה תשובה גם מהפלאה הגדולה
לעמוד על כרם אשתו של חזירו ופירש ממנה ולא הערה.

ועי' במחנה חיים ח"צ סימן ע"ז שאלא לחדש, דלריכוס העדים
גם להעיד שזכרם הבועל צפיות רק דלא צעין שידעו
אם נכנס במקום החיוצ ממש, והגאון ר' אהרן זינגר ראצ"ד
מערסדורף צסי' י"ז שם דחה דבריו וכתב שהוא דבר רחוק לומר
כן, ולהקל באיסור מזה תחת צעלה. ועי' עוד שם צסי' כ'.

י"א. נהרגים על זה והאשה נאסרת. א. עי' ח"מ סק"ג שבי'
דלמאן דס"ל דעידי כיסור כעידו עומא כמו שכתבאר
לעיל סי' י"א גם בפחות מזה נאסרת רק מילתא דפסיקא נקט.
וצ"ש סק"ד כי דאפי' אם ידוע צדדאי דלא הי' צ"ח קידם לכן
ואינה נאסרת משום עידי כיסור, מ"מ צב"ח עברה אסורה
משום צ"ח זו ועי' מ"ש צסי' י"א.

ב. וכשאנסה להבעל באופן שהיתה מחויבת למסור נפשה
ועברה דפטורה ממיתה האם נאסרת לבעלה,
ואופנים שונים בזה. עי' ח"מ סק"ג מ"ש מהצ"ח דכל שהבועל
אנוס אפי' דלאו שפיר עבד דהא הייב למסור עצמו למיתה מ"מ
פטור מדיני אדם (והוא דעת ר"י בתוס' פ' הצע"י דף נ"ד ד"ה
אין אונס לערוה), והואיל והוא פטור אין האשה נאסרת על
ידו, והא' עליו דאם היא אנוסה ודאי מותרת לישראל, וכי' דאפשר
לפרש דבריו דאם אנסה כותים וראו להרגה עד שהצ"ח את האיש
עליה בידים [דל"כ הדין הוא שתעבור ואל תהרג משום דקרקע
שולס היא ואינה עושה דבר, אבל במציאה אותו עלי' אז הדין הוא
דתהרג ואל תעבור, אצני גזית].

אוצר

סי' יא אות ג

הפוסקים

מיקרי ביאה, אי"כ משכחת לה בכל העריות שיצא עליהן זהיר וכוללות יהיו כשרים, דהו דבר צרור שגם עם הכחונת יכולה להתעבר, דהא איתא בחגיגה דף ע"ז דיכולה להתעבר ע"י אמצעי אף דהש"י נופל על דבר אחר ומשם יורד לרחם, ומכ"ש כשהש"י נופל ממנו ישר לרחם דרך הכחונת דצדאי וכול לירד טיפות הש"י לשם, ובכמה דוכחי בש"ס מוצא דלא משכחת ולדות כשרים ע"י ביאת היתר בעריות ע"י יצמות דף י' א' ודף ל"ז ב' ובכריתות דף ע"ו א', אלא ע"כ דביאה עם הכחונת ביאה גמורה היא, [וכן הביא רמ"א ז' הר"מ ארוך בשם ר"ד במראה כהן מהדורא תליתאי סי' מ"ט אות י' דבצעל דרך סדיו הו"י ביאה גמורה], ועוד רא"י מהירושלמי רפ"ק דיצמות [בג"ל] דביצ"ת יבס אשת אחיו יורד סדיו צעל, ופי' הה"ע דביאה ראשונה צעל דרך סדיו שלא יבנות מגופה רק לקיים המצוה שחשש להא דאבא שאול, כרו מפורש דהו"י ביאה גמורה לענין יצמה, וא"כ י"ל ק"ו מה יצמה דכ' התוס' (יצמת דף כ"ה ב') דאפי' למ"ד משמש מה בעריות חייב אפי"ה לענין יצמה לא מהני משום דבעינן ביאה דרך הקמה שם, אי"כ דביאה דרך סדיו דמקרי ביאה אף ביצמה מכ"ש דמקרי ביאה אף בכל העריות, אולם לפירוש הפני"ת שם שפי' דרך סדיו צעל כעין פי' הרמב"ד בהא דנדרים דף כ' דרבי אליעזר ה"י מגלה טפה ומכסה טפה על הסניר שהיתה חוגרת זה וכו' כדי למעט הנאתו, ולפי"ז אינו ענין למ"ד כלל ורא"י ז' תליתא בפ"י הק"ע והפ"מ, ובאמת צ"י א"י סי' ר"מ מביא שהרמב"ד עצמו צתוך פירושו אהא דנדרים ה"ז מחכיר הירושלמי דיצמות בג"ל ומפרשו כפי' הפני"ת וכן הוא בפ"י הרא"ש בנדרים שם ולפי"ז ליכא רא"י משם, ויש אחי עוד ראיות מסוגיות הש"ס והראשונים דביאה ע"י סדיו ביאה גמורה הוא לכל דבר כו', ומסיק דע"כ זה צרור שלהלכת כח"ר [כרז השולח] להחיר משום דהיתה הביאה דרך סדיו לא מלאה שום מקום, ואדרבא יותר נראה דזו ביאה גמורה לכל דבר.

ובגהות על המשפטים ישרים בג"ל [להר"ש צירדוגין] על הא דר"ה המשפ"י לדמותו למלה וחלז שכתב בסיו, כתב דנראה לחלק דמלה וחלז אינו נכונה בצליעה אבל כאן הוא נכונה בצעילה ועיקר הצעילה היא הצריעה ומערה לחוכה וזה דומה למשמש צמוך.

ובישמח לבב (עבודיה) ה"ל אישות סי' ח' צידון אחד שכתב דביאה אשת איש ע"י צגדו, אחר שהביא דברי המשפטים ישרים ה"ז מה שראה לדמותו לכך חלז בסיו ולכך צגד על הצטור, כתב דמכנהו לא איריא דלענין אכילה הנחת גרון צעין, ובצבור צרחם תלי רחמנא, אבל בעריות צשכח זרע תלי רחמנא בדכתיב ואל אשת עמיתך לא תתן שכבך לזרע, ולכך ממשפטים משמש צאבר מה, וכ"כ בחוספות הרא"ש יצמות דף כ"ה אהא דאמרינן החם שכתב זרע אינו חייב אלא על ביאת המירוק, דמלישנא דשכ"ז משמע דבעינן שכיבה הראויה להזרעה, ומיעט דאין האשה נאסרת על צעלה אלא צהכי וכמ"ש מור"ם צאה"ע סימן כ' דביאה שאין חייב עלי' לא נאסרה לצעלה, אשר מכאן נראה דבכרך סמרטוט על אמתו [וראש הגיד פתוח] שראוי הוא להזרע, הדבר פשוט שהוא חייב וגם האשה אסורה על צעלה כו' דמהיכי תיתי לן דבעינן נגיעה צופני רחם וכו'.

אמנם כשכרך צגד גם ראש הגיד צאופן שאינו יכול להזרע, כ' צושמח לבב בג"ל דבהא השכל מחייב שאין זו ביאה גמורה לאסור האשה על צעלה, חדש דאי לא הו"י כתב משכבזי אשה לרבות שלא כדרכה לא היתה נאסרת שאינו ראוי להריון, וכ"ש צביאה זו שאינו נוגע בצצורה וגם אינה ראויה להזרע זה צודאי שאין דרך ביאה בכך, כן נראה מלד הסברה ועכ"פ מדי ספיקא

ג. אסחייב על ביאה בהפסק בגד ואם אשה נאסרת ע"י צבעלה. [הנה המהצרים דנו. צזה על אופנים שונים: א' כשכרך צגד על האבר צאופן שמרוע, וזה או כשהשחור את הנקב פתוח, או כשהאבר ה"י עטוף כלו צכחונת של צד דק שטיפו זרע יכולים לטפוף דרך שם, צ' כששם גומי או נרחיק ע"י על האבר צאופן שהזרע אינו נכנס כלל לחוך רחם האשה, וגם הסצרות הצדונות הן שונות: י' שדנו מחמת הפסק דכיון שלא נגע צאברו צבית רחם של האשה אפשר דצכה"ג לא חשיב ביאה, ויש שדנו צזה מחמת חסרון הנחת הביאה, ויש שדנו צזה מחמת פליטת הזרע לחוך רחם האשה, ויוצא כל אחד צמקומו]. ע"י צמשפטים ישרים (צירדוגין) ה"א סי' שצ"ז שדן צמי שכרך סמרטוט על אמתו [וכשהחיר את הנקב פתוח, כן נראה מדברי הרב המגיה שם המוצאים להלן] וצא על אשת איש א"כ חייב צזה או פטור ואם נאסרת [על צעלה] או לא וכו', ולאחר שהביא מהמל"מ פ"ד ממאכלות אסורות שנסתפק צחלז שכתב בסיו וצלעו א"כ דומה למלה שכתב בסיו דלא ילא [כדאי צפסחים קט"ז ב'], כ' דמסתפק גם צידון דין א"כ הדין שזה, דאפשר דלא מחקרי ביאה אלא כשלא יהי' דבר מוצץ, הא לאו הכי הו"י לה כדרך אצרים, או יש לומר דסוף סוף כרו צא עלי, וצנ"י (חולין דף ע') לענין צבור חיצוני' א"כ כרך סדיו על הצבור אי מקרי פטור רחם כיון שלא נגע צופני רחם ולא איפשיטא וצ"ע א"כ הוא דכוותי.

ובתשובה שלמה חלק צ' סימן ד' הביא צתוך דבריו מהבהות ליון ירושלים (להר"ש נעמחאבן) צירושלמי ריש פרק קמא דיצמות דרבי יוסי בן הלפתא יבס את אשת אחיו וכו' ודרך סדיו צעל, דכ' דמחא רא"י לענין ביאה חיסור דגם כשצעל דרך מלצוש עובר, וכ' הרב המחצר כיון דעל כרחק כונה הירושלמי דצעל דרך סדיו שכי' מנוקב שהזרע צא צתוך רחמה רק דהסדיו הפסוק צין האבר לצברה, אי"כ אין רא"י מצאן לעיקר הספק חס בעריות נחשבת זו לביאה, דאפשר לומר דהי' דאין זו דרך ביאה כשפסוק מלצוש מ"מ ציצמה כיון דהזרע צא לחוך רחמה דרך נקב הסדיו ותתעבר מה, אפשר דהו"י ג"כ דרך הקמה שם, וע"י שם מה שהעיר ג"כ מההיא דכרך סדיו על הצבור בג"ל ומדברי המל"מ פ"ד ממאכלות אסורות בג"ל.

וביד רמה (סאלאצי) סי' י"ז צגדון צא על הערמה דרך הכחונת שלה שהרב השואל ילא לצד להחירה לצעלה דכיון דהביאה היתה צהפסקת הכחונת לא מיקרי ביאה לאסור דלא גילה ערותה, והרב המחצר כ' עליו דמלצד דצאסור זנות דאשת איש לא נזכר כלל צחורה "לגלות ערותה", דרך שכיבה כתוב צחורה, ומאן לימא דשכיבה עם הכחונת לא מיקרי שכיבה, ואפי' בעריות דכ' צזה לא חגלה ערותה אפשר דאף עם הכחונת מיקרי ביאה גמורה לענין איסורא ולענין חיוצא לעריות וכו', וליכא רא"י מהלשון לא חגלה וגו' דהכתוב לשון קרי נקט, ועיקר כונה הכתוב על גילוי ערותה של אוחו מקום ע"י הביאה ממש ואף כשהי' עם הכחונת, ואין זה נוגע להא דאי' צצבת דף י"ג א' לענין קריבה לעריות דאפי' למאן דס"ל דהוא מדאורייתא דצכוא צצגדו ויהא צצגד שרי מן החורה, דהתם איירי לענין הלוא דלא תקריבו דצזה לא חשש החורה לאסור אלא צקוירצ צשר ממש, דאז חיושין שיצוא לידי גילוי ערוה ממש דהיינו ביאה, אבל צנוגע לעלם האיסור של גילוי עריות אפי' כשהי' עם צגד מקרי ביאה גמורה * ורא"י לזה דאם נאמר דביאה עם הכחונת לא

(*) ובצננת פננת ח"א סי' קט"ו שדן צגדון זה והובא להלן רוצה לפרש באמת הסוגיא דבשבת דהיא בבגדה לענין ביאה ממש בעריות ע"י הפסק ודלא ברש"י ותוס' שם, וכ"כ בח"ג סי' קט"ו ע"ש.

אוצר

סי' יא אות ג

הפוסקים

ספיקא לא נפקא יכו שאין בידנו להכריע על צוה זו אם היא כדאי לאוסרה על בעלה.

ובמראה כהן מהדורה תליתאי סימן מ"ה במ"ש הרמ"ה דא"ל לראות במכחול בשפופרת אלא משיראו העדים אותם דבוקים זה בזה בדרך המנאפים כו' כתב דיש להסתפק כפי שגחחדש צומנו מלבוש ידוע [הוא הגומי] שהאדם ליבש אותו בשעת חשימת כלי שלא יולידו אם בעל ערוה ע"י זה לענין חיוב מיתה ואיסור א"ל לבעלה כו', והנה צה"ל כמכחול בשפופרת הגם דאפשר שלא העיר כ"ל בנשיקה ואין צוה חיוב מיתה ואיסור א"ל לבעלה, מ"מ תלין בזה רובא דרוב הנואפים הם כמכחול בשפופרת ועדן יותר מרובא דעלמא דהוי אומדנא יתירה וכעין מה דאמר רב אחא גמל האחר בין הגמלים וכו', וממילא ג"כ דמסתמא לא תלין שבעל דרך מלבוש ה"ל דצוה ג"כ חזקין בזה רוב, ועיקר הספק הוא היכא דידעין בצירור שצא עלי' דרך מלבוש, ולכאורה אפשר לומר מדאמרין ביבמות דף נ"ה ב' שכבד זרע דאשת איש פרט למשמש מה הניחא למ"ד פטור וכו', ואמאי לא אמר פרט למשמש דרך מלבוש דאיהו במתירות להולאת זרע במקור, וזה היה יותר סביר למעט מהך דאבר מה דהתם אפשר עכ"פ בטיפי זרע, וממילא להגמ' למעט משמש מה או משמש מתה, ומוכרח מהכא דלמעט זה לא לריך קרא דידעין לה מסבירא דפטור, כהא דאמרין התם על דרך אחרים דא"ל קרא לזה, ולאחר שזן הרב המחבר בדבר זה גם לענין קטיו כו', כתב דלענין חיוב מיתה ואיסור לבעלה מדינא בעינן דוקא צוה גמורה וכמ"ש הרמב"ם בפ"ה מאיסורי' ה"א, ועוד נראה לי ראי' מהא דס"ל לרצא בשבועות דף י"ח ב' דמשמש מה פטור, ובעל כרחך דטעמי דרצא הוא משום דבעין דאיהו גמורה בדרך בני אדם, (ושיעור רצא דלאו דוקא צוה א"ל כ"ל בכל דבר בעינן שיהא דרכו צדק, וכדאיתא בסוטה דף י"ח דעבי רצא השקה בסוב וכו', ובתוס' שם כתבו להכי לא פשיט רצא ממה דאמר איבו גופיה בפסחים דף קע"ו ב' כרבן בסוב וכו' לא יאל, משום דהתם הסוב מפסיק בין המאה וצית הבעילה אבל הכא קמבע"ל היכא דלא מפסיק, ומזה נראה ברור דשיעור רצא דבעין דוקא דרכו צדק, והיכא דהוי הפסק גמור פשיטא ל' דלאו כלום, ולפי' כיון דמהאי טעמא ס"ל ג"כ דמשמש מה פטור הכא ה"י שום הפסק צינו לבין אותו מקום, מכ"ש דס"ל היכא דבעל ע"י מלבוש ה"ל דהוי הפסק גמור ודאי דלא הוי צוה כלל ופטור עלי', וביון דקיי"ל ברצא במשמש מה וכן בברבן בסוב ובעל א"כ הוא הדין הכא צ"ד, ומסוק ששזב מאל במל"מ פ"ד ממאכלות אסורות ה"ב [הנ"ל] דנסתפק בדרך דבר איסור בסוב וכו', והעולה מדבריו דלענין איסור בעינן נמי דלא ליהוי הפסק בין האיסור והנאה גרמו בדבר שאינו מנינו ושכן נראה ממה שכתב הרמב"ם פ"ג מהל"ט הל' ה' ומקורו מהתוספתא דצוה, והוא הדין לנידון זה.

אולם שם בס' מ"ט הוצא בחו"ד קטעים מתוכן חשופה בגר"י מורגנשטרן מסתלקוב ש"י על דברי הרב המחבר שמהדר להקל וכו', דישתקע הדבר ולא יאמר כלל דפשיט כביעורא בכותחא דהוי צוה גמורה דחייב עלי' ונקיטא בכעין זה, ומה שסמך עיקר ראיתו על זה דאמר רצא דמשמש באבר מה פטור, וטעמי דרצא הוא (לפי דעתו) משום דבעין צוה גמורה בדרך בני אדם, וכן הוא סברת רצא בכל דבר דבעין שיק' דרכו צדק, ומעטם זה מיבע"ל בסוטה י"ח לענין השקה בסוב ובשפופרת, וסוקר הכל בסקירה אחת דכשם שהמשמש באבר מה פטור משום דלא הוי דרך צוה, כ"כ צדק זה, כיון שהמלבוש מפסיק והוי כמו כרכו בסוב, אך נעלם ממנו דברי תוס' בשבועות י"ח [א' וכו']

ד"ה דאי' שבי צירוש דרצא יליף לה מקרא או מלא חקק דכתיב גבי גדר או משכבה זרע דכתיב גבי אשת איש, ובצ"ש סי' כ' סק"ה ליון לתוס' ה"ז לתוך ד' הטור דפוסר בשניהם משמש מה ומשמש מתה ע"ש [הו"ד לכן אות ו'] ומוכרח מה דטעמא דפטור באבר מה אינו מזה הסברא דלא מקרי צוה, אלא משום דממעטין לה מקרא, והיינו דרך ממיחה ממעט לה אבל לכל דבר מקרי צוה אף דלא הוי בדרך צוה, והא דאמרת לריך הכא קרא ולא פטורין ל' מסבירא כמו בכל דוכתי, ו"ל משום דממעטין אשה מרבינן שלא כדרכה וע"י בסנהדרין נ"ה א' דרש"י ד"ה מתקיף דשלא כדרכה לאו אורחא דאין הנאחה מרובה, וא"כ הדברים ק"י מה שלא כדרכה דלאו אורחא והנאה מועטת, ואשכחן נמי דמתקריא עינוי (ע"י יומא דף ע"ז ב' דדרש"י ויענה שלא כדרכה ע"י רש"י שם), ומ"מ חייבה החורה וכו' צוה לכל דבר, מכ"ש דצוה באבר מה שאינה עינוי ויש הנאה מועטת לשניהם דהוב אמינא דהוי צוה, ואי לאו מיעוטא הוי מחויבין גם מיתה, ולזה לריך קרא הכא למעט צוה אבר מה מחויב מיתה, אבל לענין איסור על בעלה ולשאר דברים י"ל דהוי צוה גמורה אף שאינה בדרך צוה [וה"ה לציאה ע"י מלבוש], ולכסוף מצא ג"כ מהגר"ש צהנא ליון וירושלים [הו"ד לעיל] בירושלמי רפ"ק דיבמות דבעל דרך סדין ציצתה שכוזת מה דצוה ע"י מלבוש שמה צוה.

גם בשו"ת אחיעזר ח"ג סי' כ"ד אות ב' כשזן לענין נתיק [הגומי] לגבי איסור הולאת ז"ל כתב דלענין עריות אף דלא בעינן שכבד זרע [כונחו דחייב אף בלי הולאת זרע], מ"מ ה"ה מקום להסתפק דלאו בעינן שיהיה ראוי לשכבד זרע, אבל הא ה"ל קרא בסנהדרין דף נ"ה דשני משכבות דגם שלא כדרכה חייב [ושמעין מה דלא בעינן שיהיה ראוי לש"י]. וכן בדברא אליהו [להגר"א קלנקין] סי' ס"ה תשו' ג' הוציר סברא זו. והגר"מ אריק בתשובתו שצמחא כמו ה"ל אות י' אחר שהציא ג"כ דברי הגר"ש בהגהות ליון וירושלים שכוזת דצוה בדרך מלבוש הוי צוה גמורה לחיוב מיתה כו' [וכנ"ל] כ' דאמרת נראה דלענין צוה גם שלא בדרך [צוה] חייב כיון דריבחה חורה צוה צוה שלא כדרכה, א"כ גם דרך מלבוש דהוי שלא בדרך צוה כן, ומשמש מה שאני משום שאינו ראוי כלל להזרע מצוה זו, היינו שאין שכבד זרע ואלא ממנו כלל, אבל הכא ה"ש יולא ממנו למלבוש אף שאינו יולא למקור הוי שפיר ראוי להזרע, והא דאיהו ראוי להחצצר אינו ענין כלל לפטורו בשביל זה, והנה שם בירושלמי פירש הפני משה צירושא השני דבעל דרך סדין הכונה כעין הא דאיתא צדריס דף כ' מגלה טפח ומכסה טפח וכו', ולפי' יאכן שהצוה גופא היתה בלי הפסק סדין וליכא ראי' משם, (ותמוהין צוה דברי הגר"ש שם שהצוה ד' הפני"מ צ"ה כצ"ה, וכ' משם להוכיח דבדרך מלבוש הוי צוה), אך דאמרת פשטות בירושלמי הוא כפי הראשון שצפני"מ שם דבעל ממש דרך סדין, וכן פירש הקרבן עדה שם, והרא"י נכונה משם לענין דרך סדין, וה"ה דרך מלבוש [הגומי] שצומנו.

ובעמק הלכה (להר"י צומטל) סי' ס"ו אחר שהציא דברי הגה' לוי"ד ה"ז חקך ג"כ בצוה עריות ע"י מלבוש מוך של גומי הנקרא "קאנדלף" העשו' שלא תחצצר אם נאסרה לבעלה, ד"ל לכיון דאין האבר נוגע בצצר האשה כלל, וגם הזרע אינו נופל בגופה לא הוי בגדר צוה, ודמי למשמש באבר מה דמחוצר ברמב"ם פ"א מאיסורי' הל' י"א הטעם להכי פטור משום שאין זה צוה, ואף דבעריות מחייב גם שלא כדרכה דמריבין ממשכבי אשה בסנהדרין דף נ"ה, היינו להחורה גילתה דגם משכב השני בכלל האיסור, אבל לעולם בעינן בשני המשכבות שיהיה דרך

אוצר

סי' יא אות ג

הפוסקים

וכן אין לנו לבדות מלבנו מדכחיד יאל אשת עמיתך לא חתן
שכחך וגו' [שיח'י] בלי דבר חולץ, ומכא דכ' המכריז המוצא
צמ"א סי' קע"ח סעי' ג' דכשזינתה שפצרה דמוחר לזנות אסורה
לבעלה משום דמ"מ מעלה מעל באישה אין ראי' לנ"ד לאסור, דאם
נימא דכאופן זה לא שמה ביאה הכי אין זה מעל, אבל מכא
דנאסרת לבעלה ע"י ביאת השחוף שאינו מחקשה, דהא מקנין
ע"י שחוף ועי' צ"ש סי' כ' סק"ה, הכי דאש"פ שאינו חייב מיתה
במשמש מה מ"מ נאסרה, וכן מוכח בתוס' סנהדרין דף ע"ד ב'
דאפי' אינה חייבת כגון שאינה עושה כלום רק קרקע עולם מ"מ
נאסרה, ולענ"ד בנידון דידן גם חיובא איכא בדאמין, וקל"ה ראי'
מכא דא"ל שיראו כמכחול בשפופרת רק סגי בדרך המנאפים,
ודלמא היה דרך חליצה וכו', ועל כרחך דגם ע"י חליצה הוי ביאה
גמורה, כמ"ש בעמק הלכה ה"ל.

ד. אם בא עליה באבר מת. כתב העור מי שבעל בלא קישוי
באבר מת והכניסו בידו אין חייבים כלום, וכ' הרמב"ם
אבל מכין אותו מכת מרדות. ועצ"ש סק"ה מה שהק' ותיקן על
דברי העור. ועי' במנ"ח עמוד רס"ו אות ט' מ"ש על דברי צ"ש
אלו. ועי' עוד מה דדרישת ארי ואין פניה סק"ה ובנתיבות לשבת
סק"ה ובמזיר השם סעי' זה, ועי' צ"ש עמוד במדוריק מ"ש בזה.

ה. ואם האיסור בביאת אבר מת הוא מדאורייתא או
מדרבנן. בקרית מלך רב ח"ב סי' כ"ו כתב דראוי לחקור
במי שאין לו גבורת אנשים כלל שצא על אחת מכל העריות, או
עשה איסור תורה או איסור דרבנן, דמדברי הר"מ צפ"א מאיסור"ב
ה"א נראה לכאורה דאין איסורו אלא מדרבנן, דמשום הכי כתב
ה"א מכין אותו מכת מרדות, וכ"כ מדברי הר"מ שם שהרמב"ם
הולך זה מפני שפטור אבל אסור הוא ואין למש"כ בזה שצת,
ושם מבואר דכל פטור הוא אסור רק מדברי סופרים, אולם אין
זה ראי' דכאן בזה ח' כ' הר"מ דבחיוב עשה כ"ש הוא שאם
לאו צ"ד שיש שם מכת מרדות. ובדפ"ט עור ג' לאחר שהאריך בזה
דמקנין ע"י השחוף והוכיח דגם ע"י ביאת השחוף שאינו מחקשה
האשה נאסרת על בעלה [ויוצאו דבריו באות שאלה"ה], כתב דאם
איתא דזה השחוף אינו עושה איסור צביאתו אי"כ מה זנות
שייך, אלא ודאי שעושה זנות, ואין שכן ודאי דאסור וכו' בעולה
מבאמור דשחוף בזה על העריות איכא איסור תורה, ואין
נראה לחלק בין שחוף שבי' הרמב"ם בזה, סוטה, למשמש באבר
מת ומדולגל בזה איסור"ב, ותאמר דשחוף יש לו קושי קצת ותהווה,
דאין נראה כן מדברי הרמב"ם כו', אלא [דמ"מ] כיון שבי' הרמב"ם
שאינו חייב לא מיתה ולא מלקות, נמלא שהוא איסור תורה קל.

גם בנחפה בכסף ח"צ סימן י"ט [הראשון] צדדון ה"ל לאחר
שהוכיח ג"כ דבציאת שחוף שהוא משמש באבר מת נאסרת
אשה על בעלה [וכמ"ש להלן באות שאלה"ה], כ' אחי למד דבציאה
זו ג"כ יש איסור תורה, אלא שהוא פטור ממיתה ועונש. וכן מבואר
במשניות לשולל סי' ל' ע"ש, ובהערות המעתיק שם שבסוף הספר
[לר"א הכהן מדווינסק].

ו. ואם בביאת אבר מת נאסרת על בעלה. עי' צ"ש סק"ה
שבי' על דברי הרמ"א דלכן הזכיר העור הדינים דחיוב
מיתה דפ"מ באות ביאה אשה נאסרה לבעלה. ועל כרחך לאו
בכל הדינים קאמר, דהא העור כ' המשמש באבר מת פטור ממיתה,
והיא נאסרה לבעלה כמ"ש סי' קע"ח. [עי' למפרטים שהאריכו
לפרש כוונת הצ"ש בדבריו מסי' קע"ח, ובמחברות קמא בזה
הצ"ש בעמוד שבי' ואשה נראה דנאסרה לבעלה כמ"ש לקמן סי'
קע"ח מקנין ע"י שחוף שאינו מחקשה].

ובעני

דרך ביאה, וא"כ בנידון דידן דלא הוי דרך ביאה י"ל דפטור,
וממילא דאין האשה נאסרת ע"י ביאה זו, אבל אחר העיון נראה
ברור דמשמש בעריות צמוד [הגומי] כה"ג חייב, והטעם בזה
דהנה גדר הביאה היא ההנאה כמצוי בכתב מקצוע צמ"ס, עי'
סנהדרין דף ע"ה א' לענין הכרע חת הטריס, דקאמר קמ"ל
דמשום הנאה הוא וכו' אית לי' הנאה, ובתוה"נ דף קע"ו ב' דיליף
לרבי איסור הנאה בצער בחלב מגזירה שיה מקרא דלא יכיר
קדש מה להלן בהנאה וכו', וברש"י שם "בצילה הנאה היא",
ותוה"נ מה דעיקר הביאה היא ההנאה, וא"כ צמ"ד אף דלא הוי
דרך ביאה, אבל כיון דאיכא הנאה בודאי דהוי בגדר ביאה
ותוה"נ ע"י, ואין להשיב על זה מהכתוב ביומא דף פ"א ד"ה מה
שבי' דאע"פ דאמרין צמ"ק דף ל"ב הנאה לתרויהו אית לכו מ"מ
בזה הנאה גמי מחייבי כגון שלא כדרכה, [וכ"כ רש"י בסנהדרין
דף ס"ו ב' ד"ה למשועי מעשה חידודים], ד"ל דאף דאסרה
בחורה עריות גם היכא דליכא הנאה, מ"מ גדר הביאה היא
ההנאה, וממילא צמ"ד דאיכא הנאה, הנאה זו משווא לי' דרך
ביאה להתחייב עליה, ויש להביא ראי' ברורה ממכות דף ז' א'
דקאמר ורבנן היכי דיינו, ומשני כשמואל דאמר במנאפים משיראו
כמנאפים, וכתב הרמב"ם צפ"א מאיסור"ב ה"ט דאין אומרים
שמה לא הערה צב מפני שחזקת לורה זו שהערה, וכ"כ הר"ר
יונתן צמ"ק צ"מ [הוצא לעיל סק"י] שכיון שכ"כ פקדנא כזו על
אשת חבירו אי אפשר שלא גמר תאוה, ואם נימא דמשמש דרך
מלבוש איכא חיוב מיתה, אכתי יקשה היכא דיינו רבנן וכו' דלמא
בעל ע"י מלבוש, ועל זה לא שייך ליחד החזקה דא"ל שלא גמר
תאוה, דהרי בודאי גמר תאוה ונ"מ פטור ממיתה, ואין לרחות
דמיינו שהעדים ראו שלא היה לבוש שום דבר על האבר, וצמ"ד
גם כמכחול בשפופרת אפשר שיראו העדים, רק קושית הגמ' היא
משום שאין דרך העדים שיסתכלו בכך כמ"ש רש"י שם, וא"כ ה"ה
לענין זה, ומוכח מה דדרך מלבוש חייב מיתה בעריות, והיא ראי'
שאין עליה חשובה [ועי' לעיל מ"ש מהמראה בהן שצראש דבריו
דזה ראי' זו], ומסיק דכדבר ברור דמשמש בעריות דרך מלבוש
צמוד [הגומי ה"ל] וכדומה חייב מיתה וממילא דהאשה נאסרה
לבעלה.

ובצפנת פענח ח"א סי' קע"י צדדון ה"ל בשלבוש מלבוש על
האבר, אחר שכתב דמאד יש להאריך יש להאריך בזה אם החיוב
הוא על גדר הביאה או על הנאה הביאה, ואין להירושלמי בלאים
פרק ח' ה"א צביאתו אסורה בהנאה, ולחולין קט"ו ב' גבי גז"ש
דבשר בחלב ורש"י שם כו' [וכנ"ל], סיים אף לדינא ודאי יש בזה
איסור כרת. ובח"ג סי' קס"י האריך ג"כ בזה מכמה מקומות
צמ"ס ומסיק דאסורה לבעלה ע"ש.

ובעלהו רענן סי' י"ב הוצא תשובה הגר"ש פיינגנבוים צדדון א"ה
שזינתה ונחצר שהוצא צא עלי' בעטוף האבר צדדון
שהוא ככוס העשוי שלא התעבר, אחר שכתב שלא מלא בזה
ראי' מפורשת צמ"ס ופוסקים, ושגם בהגהות ליון וירושלים [הג"ל]
לא ברורה כוונתו, כ' מדעת עצמו לחלק דודאי אם בעל דרך סדין
באופן שאינו מרגיש חמימות וליחות בית הברס הוי כמשמש
מזה יבמות נ"ה, אבל הגומי ה"ז דודאי אי לאו דמיתהבי מעצירה
לא הוי עבדי, לא אשכחן בזה מיעוטא כהא דאמרין צדדון דף
כ"א ב' צצצרה למעט רואה בשפופרת ובחולין דף ע' לענין צבור
פטור רחם כרכחו אחותו או צביז וכיו"צ וסלקו צתיקו, וכאן
נראה כמ"ש דכל שמרגיש טעם ביאה חייב, ומה דכתיב איש אל
כל שאר בשרו לא תקרצו לגלות ערוה, אין "בשרו" ממעט כה"ג,
דלא על הערוה קאי בשרו, רק שאר בשרו כלומר קורבת שאר,

אוצר

סיק יא אות ו

הפוסקים

ולדידכו מוכח נאסרה לבעלה דביאת אבר מת, דבש"ס שם מקשה לשמואל דקאמר דשחוף מקנין על ידו ופוסל בחרומה מקנין ע"י פשיטא, ואי ס"ד דאיהי נאסרה לבעלה בזה עובדא אשמעי' שמואל דאף ללא נאסרה מ"מ מקנין, וכן הו' דמקשי ופוסל בחרומה פשיטא, ואילו לא נאסרה לבעלה ללא חשיב ביה למה יפסול בחרומה, (וימח סתירה גם כן ל"ד הלכא) [דלכא] דסבירא ל"י ללא נאסרה אלא מדרבנן, דמוכח דמן התורה הו' [לש"י הרמב"ם והטור] מדמקשי פשיטא) וכו', אלא שמי"מ מסיק דלענין הלכה יש לעיין עובדא אס נאסרה לבעלה ע"י זנות דאבר מת, דאף דהרמב"ם והטור סוברים כן. נראה דהתוס' והרא"ש לא סבירי הכי וכו'. וא"כ לדינא דדבר במחלוקת שנוי אס ע"י אבר מת נאסרה לבעלה ול"ע.

אולם דעת הרבה פוסקים כה"פ דביאת אבר מת נאסרה על בעלה. ע"י צו"ת שבות יעקב ח"א סי' ז"ד שהקשה על הרמ"א בקושית ה"פ מהא דמקנין ע"י השחוף, ואחר שהביא חידושו של הג"ר ל"ז בנו של השער אפרים בקו"א הג"ל לחלק דהא דשחוף נאסרה היינו ע"י קינוי ומשום קפידא דבעל בדאמרינן בסוטה וביצמח שם, אבל אס זינחה בעדים עס השחוף לא נאסרה כיון דלא ידענו שקפיד בעל, כ' דאיו כלום, דהא דכ' דקפידא דבעל חלל רחמנא זהו רק לפי מה דס"ד צ"ש דכחוצות דף ק', [אולי ז"ל: וזה דכחוצות דף ט' אמרי'] דכל שנאסרה ע"י קינוי וסתירה מכ"ש ע"י עדים ע"ש [וכן הקשה ביד המלך פ"א מסוטה על הקו"א], ולכאן הביא גם לה"פ שסובר דמשמש באבר מת נאסרה על בעלה.

וכן בקרית מלך רב ח"צ סי' כ"ז דפ"ע טור ג' כ' בנדוני דמהא דכ' דס"ל דהשחוף דמקנין על ידו הו' האיש שאינו מתקשה, משמע דאוסרה על בעלה, דאס אינו אוסרה על בעל לאו קינוי הו' כמ"ס הרמב"ם בהלכה ו' דממעטין קטן ובהמה מפני שאין אוסרין אותה, וכן מוכח גם מהמשך לשון הרמב"ם דאחר שבי' בתחילה קינוי האמור בתורה וכו' והזכיר השחוף, כ' בהלכה צ' [על כלס] דאס נאסרה אוסרה על בעלה, ומה ראה להוכיח בקרית מלך רב גם לנדוני דשחוף יש איסור תורה דביאתו בעריות [ע"י להלן בלוח זה], וכ' דאין לומר דאף דהשחוף אינו עושה איסור מ"מ אוסרה על בעלה כיון שהקפיד עליו ואמר אל תסתרי עמו, לכיון דאינו איסור אין כאן זנות, וע"ש מה שהאריך בדי המל"מ הג"ל ובראיתו מהביא דדרך אפרים.

גם בנחפה בבסא ח"צ סי' י"ט [הראשון] כ' הוכחה הג"ל דמהא דכ' הרמב"ם והשו"ע דמקנין לה עס השחוף שאינו מתקשה, משמע דביאת שחוף שהוא משמש באבר מת נאסרה אשה על בעלה דא"כ לא ה"י קינוי כמו בדרך אפרים דפריך הגמ' פריזתא מי אסרה רחמנא ופרש"י דכיון דלא מיתסרה עלי' בהכי פשיטא דלאו קינוי הו', והביא לה"פ הג"ל.

ובתשובות לשואל סי' ל' השיג ג"כ על העני אחרים הנו, לפי מה שהבין בדבריו דע"י קינוי ודאי נאסרה לבעלה ע"י צו"ת השחוף, דא"כ דלא קינוי לא מיתסרה על בעלה, מ"מ אי קפיד בעלה וקמא לה ממנו אוסרה [וכד' הגר"ל בנו של הש"א בקו"א הג"ל], וכ' דנמשך בזה אחרי המל"מ דפשיטא ל"י מהסוגיא דדרך אפרים דאף אס קינא לה ממנו שאינה אוסרה על בעלה חשיב קינוי, אבל באמת ראית המל"מ (וכן קושיותי על התוס' ר"פ ארוסה) חמוכה מאד דהתם נהי שהבעל קמא לה על דרך אפרים היינו שחשד רק על דרך אפרים, אבל מ"מ כנסתורה אח"כ עס פלוני יש לחוש שמה זינחה ממנו, ואפיר אפירך למעוטי דא"כ שיש חשש זנות ממנו מ"מ אינה נאסרה,

בבב

ובעני ארוס סק"ד השיג על ה"פ וכתב דאין מבאן קושית, ד"ל אע"ג שמקנין על ידו, מ"מ אינה נאסרה על בעלה דביאת שחוף, דשאני גבי קינוי דאיכא קפידא דבעל, וכהא דאמרי ביצמח דנ"ה צ' ובסוטה דכ"ו צ' דאפירך קמא למעוטי כשקנינה לה דרך אפרים אע"ג דלאו ביהא היא כלל, משום דס"ד אמרנה דקפידא דבעל חלי רחמנא והא קא קפיד, כן יש לומר גבי שחוף כיון דעכ"פ צו"ת היא ובעל קפיד וכו'. ובמל"מ פ"א מסוטה ה"ג כ' ג"כ דשייך קינוי אפילו דביאה שאינה נאסרה [מכה הסוגיא הנו' דדרך אפרים], ומיישב בזה לשון רש"י בסוטה ר"פ ארוסה גבי שומרת יבם וכו', וכל שכן דיש לומר דמקנין ע"י שחוף אע"ג שאינה נאסרה עליו.

גם בקונטרס אחרון להשער אפרים [וגרמז עליו בפתחי תשובה סק"ג] כ' לתרץ דשחוף אינה נאסרה אלא ע"י קינוי וסתירה דוקא, דקפידא דבעל חלי רחמנא, אבל אס זינחה בעדים [בלא קינוי] עס השחוף דאינה חייבת מיתה לא נאסרה נמי, דהא לא קינא לה ולא ידענו דקפיד. והביא דבריו בשוא"ג ומשיב קמא ח"ג סי' קל"ו בתו"ד, ע"ש.

וכן חילק בשמש נדקא חו"ד סי' ס"ד דף ק"ג טור ג' והוסיף עוד דהרמב"ם עמ"מ כ' שם על המשמש מה דאיו חייב דאין זו ביאה, ואף נאסרה על בעלה, ולכאן מביא (דברי הג"ר ל"ז בנו של השער אפרים) מ"ס בקו"א הג"ל, ומסיק דדבריו מוכרעין.

ויש שכתבו דדין זה תלוי במחלוקת הראשונים. ע"י במנחת חינוך מזה רס"ו אות ט' שמבאר מדבריו דמ"ס ה"פ דביאה באבר מת נאסרה על בעלה, היינו דוקא להרמב"ם והטור דס"ל דהשחוף דמקנין על ידו הו' האיש שאינו מתקשה, ולמל"מ מוכח דביאה באבר מת נאסרה, אבל להר"א בתוס' סוטה שם שמפרש דשחוף היינו שאינו צועל כדרכו ואינו מזריע, נראה דלא כהרמב"ם [והטור], רק דשחוף שמקנין על ידו הו' מתקשה אלא שאינו מוליד ולפי' לשיטתו דביאת אבר מת ממנו אינה נאסרה על בעלה.

ובמנחת קנאות (להר"מ אריק) על מס' סוטה דכ"ז העתיק דברי המנ"ח וכו' שצנח"א לקמן סי' קע"ח אות צ' אהא דכ' הרמ"א שהשחוף פ"י הו' שאינו מתקשה כ' שהוא כדעת ר"ה בתוס', ונראה שמפרש גם דעת ר"ה כרמב"ם (*), אמנם במאורי שם כ' דהשחוף הו' האיש שצער נשחף וכלה ויבש ואין בו כח מפני שאינו מתקשה ואינו ראוי לביאה [אלא] שמי"מ לפעמים הו' מתקשה מעט בכדי העררה או יותר, הכי דסובר דהשחוף מתקשה בכדי העררה, אבל באבר מת לגמרי כיון דפער אינו צו"ת כלל ולא נאסרה לבעלה, וברור שגם שיטת הר"ה שבתוס' היא כן ובהמנ"ח, וע"ש שהביא ראיות לשיטת הר"ה דמשמש באבר מת לא נאסרה לבעלה, וסיים דה"פ שהחליט בפשיטות דע"י אבר מת נאסרה לבעלה דבריו לע"ג.

ובבית משה סק"צ הביא מהים של שלמה יצמח פ"ו סי' י"א שמפרש דהרמב"ם ג"כ ס"ל כהר"ם הג"ל דהשחוף יכול להתקשות רק שאינו יכול להזריע, ותמה עליו מלשון הרמב"ם בפ"א מסוטה ה"א שבי' להדיא דהשחוף הו' האיש שאינו מתקשה, [וכן הקשה צו"ת שמש נדקא הנו' דק"ח טור צ']. וע"י שם לעיל אחר שהביא דברי העני אחרים הג"ל כ' דהטור והרמב"ם דמפרשי דשחוף הו' האיש שאינו יכול להתקשות נדקו דברי ה"פ

(*) וד' רמב"ן עה"ת בראשית ל"ט י"ט דמשמע ג"כ מדבריו דהשחוף אינו מתקשה כלל.

אוצר

סיק יא אות ו-ח

הפוסקים

אצל הכותב שקינה לה ממנו שאף אם זינתה עמו מותרת ממנו דשייך קינוי, (ועיי' שם בחוס' יצמות מה שכתבו על הא דקוניה לה בדרך אכזריות), וא"כ ממיילת נפל היסוד של הענין דצינא שחוק נמי אי בעלמא אין האשה נאסרת על ידו, לא שייך נמי קינוי משחוק, דאטו קינוי בעל יכול לשנות את הדין ולגרוס שצינא תאסור יותר מכל קינוי וכו'*, הלכך לפי"מ שפסקו העור וש"ע צ"ל קט"ה דמקנה לה משחוק ונאסרת ע"י קינוי זה, דקו מאד ד' הכ"ס דולאי דנאסרת במשמש מת אפי' בלא קינוי.

גם בפני משה (מקלעוואן) סק"ג חלק על העני ארזים, וכי דאי אפשר לומר דע"י צינא שחוק אינה נאסרת על בעלה, דא"כ תקשה מכתובות דף ט' גבי האומר פתח פתוח מלאתי נאמן לאסרה עליו ומוקי לה באשה ישראל כשקידשה אבי פתוחה מצא ג' שנים, ולא כיון אלא חדא ספיקא שמה באהם שמה צרנו, ולהענין דצינא שחוק אינה נאסרת על בעלה, אכתי איכא ס"ס דאפי' אם תמני לומר צרנו שמה משחוק או מסרים נבעלה, וזה ודאי דגם על ידו הפתח נפתח דלא גרע ממוכת ע"י, אלא ודאי דגם זה אוסר צינא. [לע"כ דכא שחוק אינו מתקשה כ"ל, וממילא דעל ידו נפתח הפתח].

גם בארץ צבי ותלמי צבי סק"ה אף שמתחילה ראה לחלק כהעני ארזים, מ"מ צדוק כי דמחא דאיחא צדוקה שם דפסלה מתרומה, וכ"כ הרמב"ם פ"א מאיסורי בי"א, וכי הכ"מ לפי שבעלה לפסול לה נעשית זונה, מוכח דצינא צדוקה מת חשיב צינא ויהא נאסרת על בעלה. וכ"כ ביעלה חן [להגדיל מפלוגת] סי' י"ח שאלה י"ג דכיון דקו"ל צדוקה דמקני ע"י שחוק ומצור צדוקה שאין צדוקה מתקשה, וא"כ ע"י שחוק דנאסרת צינא על בעלה. וכ"כ צדוקה פנים מאירות ח"ג סי' כ"ב צדוקה דמשמש צדוקה מת נאסרת האשה. וכ"כ דעת הפרחי כהנא (מסעוד) סי' ל"ג דשחוק המשמש צדוקה מת אוסר אשה צינא וכו' הכ"ס.

ואם להמחמירים הנ"ל האיסור לבעלה הוא מן התורה או מדרבנן. בלבוש כאן כתב דמי שבעל בלא קינאי אלא צדוקה מת שהכניסו צידו אינה נקראת צינא ואין חייבין כלום, וגם באשה איש לא נאסרת על בעלה מן התורה אלא מדרבנן.

וב' בעצי ארזים סק"ד דאפשר דמשום קושית הכ"ס דלאסור אשה על בעלה חלוי בחיוב מיתה, ולכן ס"ל להלבוש דכא דמקני ע"י השחוק אינו אלא מדרבנן, ולא להשקות מים המרים, דכיון שאינו אלא מדרבנן אסור לגרום מחיקת השם, רק מקנה לה להפסידה כתובתה ובהיותה אלו שצ"ד מקני לכן לא להשקותו וכו', ומדמפסדת כתובתה מוכח על כרחך שאסורה עליו מדרבנן. ועיי' בערך ש"י סק"א מה שהסביר דעת הלבוש בזה.

אולם בפני משה סק"ג הקשה על הלבוש מהגמ' דסוטה אהא דאמר שמואל דשחוק פוסל בתרומה (משום דנעשית זונה על ידו, רש"י, וכ"כ ברמב"ם פ"ה מתרומות) פריך פשיטא, ולד' הלבוש מאי פשיטא אדרבה הוא חידוש גדול מה דנעשית זונה,

וכ"כ בתשובות לשואל סי' ל' דמכח קושית הגמ' צדוקה שם דפריך אשמואל פשיטא, מוכח דלא כהלבוש אלא דנאסרת לבעלה מן התורה. וכן הוצא לעיל בזה אה מהצות משה לסתור ד' הלבוש כ"ל.

ז. א"א שנתעברה באמבטי מזרע איש אחר, אי נאסרת על בעלה. במל"מ פט"ו מאישות ב"ל ד' כתב דאין ספק דלא נאסרת לבעלה, משום דאין כאן צינא איסור, וכן מצור צדוקה סמ"ק מהרי" פרץ הביאו הכ"ס צו"ד סי' קל"ב ח"ל [נשאל בהי' פרץ למח*] אשה נדה יכולה לשכב על סדיני בעלה וזמירות מסדינים ששכב עליהם איש אחר פן תתעבר משכבה זרע של אחר, ואמאי אינה חוששת פן תתעבר צדוקה מש"י של בעלה ויהיה הולד בן הגדל, ובשיב כיון דאין כאן צינא איסור הולד כשר לגמרי אפילו תתעבר מש"י של אחר, כי הלא בן סירה כשר הוי, אלא דמש"י של אחר קפדין כי יהי דקפדין אהבחה גזר שמה ישר אחותו מאצו כדאיחא צדוקה.

ובבני אהובה שם ב"ל ו' אם כי כתב דאין ללמוד כלל היתר לש"י של אחר מנדה, דלא הזכירה התורה צדוקה נדה רק שלא לבעול אותה, אבל להיות הרה ממנו ע"י סדין או אמבטי אנה ויכין אסרה התורה כיון דהוא בעלה, משא"כ באיש אחר שכבת זרע כתוב וברי דא למעיה ש"י מאחר, מ"מ כתב דממקומו הוא נלמד, דצדוקה י"ד צ' איחא דשאלו את בן זמא בתולה שעיברה מהו לכהן גדול, ופשיט דמותרת דשמה באמבטי עיברה, ולפי מש"כ שם החוס' דהך אצטיו היא גם לרבי יהושע דס"ל צפ"ק דכתובות צדוקה מעוברת דלא מפיה אטו חיין, קשה למח לא יחוש דלמח מפסול היתר הש"י והוא פסול לכהן וכ"כ לכהן גדול, אלא ודאי דבאמבטי אף דהיה לה ש"י מפסול אין אשה נפסלת בכך דאין כאן בעילה, וכ"כ לבעלה ישראל כ"י, ואף שלדברי החוס' שם י"ל דמירי במקום דאין לחוש לפסול, מ"מ נראה מפשטיה דלישנא דכשרה לכהונה אפילו במקום פסולים.

ח. ובנתעברה ע"י הזרעה מלאכותית שהרופאים מכניסים לרחמה זרע איש אחר. ביטול עבדי ח"כ סי' י' פרק ו' צידון כזה, כתב דאין ללמוד כלל מהבית דהגהת סמ"ק צנתעברה באמבטי [שצאות הקודם] ל"ד, שכרי גם צינא איסור

שהספק שמה זינתה ממש לא מהני מידי, משום שהבעל אמר שאינו חושדה בזה, וליכא קינוי צ"ל בלא קינוי אין אוסרין על היחודה, ונמצא שיש לנו לחשוב רק הספק שמה עשה לה מצשה חידושים דרך אברים כפי קינוי הבעל, ואפי"ה היא דשוחר ואע"פ שאם לא תשתה לא תאסר לבעלה, מ"מ ס"א דשותה כדי לברר וכו'.

(*) הוספת מלים אלו שבסוגריים הם מהברכי יוסף סי' א' סק"י שהעתיק בן לשון ההגה הנ"ל מכת"י.

(*) ועיי' שם בסוף הספר מהמעתיק הג"ר אלחנן הכהן מדוונסק שבי שמעולם לא נתבחר העצי ארזים לומר שע"י קינוי יאסור השחוק יותר מבועלמא בלא קינוי, אלא כונתו דשחוק מקנין על ידו היינו להשקותה מים המרים אף ע"פ שלבעלה אינה נאסרת כלל וכמ"ש המל"מ בפ"א מסוטה ה"י, ומה שדחה ראית המל"מ מהא דקוניה לה דרך אברים דהתם הרי יש ספק שמה זינתה ממש, י"ל דהמל"מ לא ניתא ל' בזה דא"כ אמאי לא משגי הגמ' הכי על דרך אברים דסדיא דתיאסר משום ספק שמה נטמאה ממש ואב"י מאי פריך, אלא ידאי דפשיטא להש"כ

הפוסקים

פ. ואם מותר לעשות כן לכתחילה להזריע בא"א זרע איש
אחר ע"י הזרעה מלאכותית. בחשוכה שלמה ח"ב
סי' ד' נשאל צא"ש ואשכ שבעל אינו רצוי להוליד והאשה רוצה
להבטות והבעל אינו חפץ לגרשה, וייעזב הרופאים להביא ברחמה
בצאופן מלאכותי זרע איש אחר, וכחז דמדברי הצ"ש צ"ח א' סק"י
שכתב דנחשטערב צאמנטי הוי כזנו [של בעל הזרע] לכל דבר,
והביא ראיה ממ"ש בהגהת סמ"ק [הי"ל צאות ז'] דאשה לא
תשכב על סדין ששכב עליו איש אחר פן תחטבר גזרה שמה ישא
אחרתו מאביו, הרי שמעינ דאסור לעשות כן משום גזירה שמה
ישא אחרתו מאביו, אלא שצרכי יוסף סי' א' סקט"ו דחה ראיות
הצ"ש דדילמא האי דקאמר בהגהת סמ"ק גזרה שמה ישא אחרתו
מאביו לא קאי אמאי דקמן, אלא סירכא דלישנא דגזרה הבחנה
הוא, דיהבי טעמא צ"ח צטעס ההבחה גזרה שמה ישא
אחרתו מאביו, ור"ל דהכא בגס דלא שייכא גזרה שמה ישא אחרתו
מאביו ואין אב [דאינו מחייסם אחר בעל הזרע], מ"מ יש להקפיד
בדין עירובי זרע דהא דבא ממקום אחר, ולפי דברי הצרכ"י אם
תחטברה צאמנטי אין חשש שמה ישא אחרתו מאביו, הולס לפי"ז
מאי טעמא נקט כלל ההבחה סמ"ק הא דגזירה שמה ישא אחרתו
מאביו כ"י, הו"ל להביא טעמא דמיינו ג"כ שם ציבמות משום
חזרעך אחריו שצרכים להוית ודא"ס, וימדמייתו דך גזירה משמע
ואחך הבחנה היכא דעיברה צאמנטי נמי קאי, ואף לפי דברי
הצרכ"י דלא הוי כזנו לכל דבר. מ"מ איכא איסורא להביא ש"ז
ברחמה כדי שתחטבר, דהא איכא חששי אחריו דאמרינן שם
ציבמות

אוצר

סי' יא אות ט

הפוסקים

מאשה אחרת [ע"י שנתן זרעו להזרעה מלאכותית], ולכמה שיטות
היו כבנו לכל דבר כו', גם יש חשש גזילת ירושה מיורשי האב
המנוסה כו'.

וביביע אומר ח"כ סי' א' אות ט' כתב ג"כ דהמערבי לב הפרח
על המדה באומרו דהוי דאורייתא, שאין לנו לדרוש קראי
מדעתנו, ומ"מ בגוף הדין דבריו נכונים שאין להחזיר דבר זה
כלל, ובסוף התשובה כתב דחלילה וחס להחזיר קבלת זרע מאיש
אחר, ולא תבא כזאת בישראל כו', ויש להביא ע"ז מה שאמרו
בגדלים כ' ע"כ ובדורותי מכם המורדים והפושעים בי אלו בני
ערבוביא, ופירש הר"ן שצאו עליהם הרבה בני אדם ואין ידוע
כן מי הולד, וכאן גם כן אפילו ידוע מי הוא בעל הש"ז הזה,
בדורות הימים עלול הדבר להשכח.

גם בחלקת יעקב סי' כ"ד כתב בסוף בתשובה שזה איסור
גמור מלד הדין, וגם מלד רגש הדת והיכדות, וכו' וזה
מתועבות כנען ומארים כו', ולעיל מונה כתב דפשיטא דעושה
דבר כזה בני ידיעת הבעל דיונה כעוברת על דת משה ויהדות
דיוצאת שלא בתשובה ומלאה לגרשה, ורופין לגרשה, דכלהו
אתנייבוו דזה, איסור זנות ופרישות ובנים אחרים יקראו על
שמו, וזה פשוט, אכן אם עשה זאת צדיעת הבעל לא שייך דין
דעוברת כו', וכמו משמשת נדה צדיעתו כו'.

ובתשובת ר"י וויינברג (בעל שרידי אש) שצירחון הפרדס
חשוי חשי"א כתב דלמעשה לרד לאסור לא"א
שחזיא לרחמיה זרע של איש אחר, שהוא מעשה כיסור ותועבת
מאדים, ואע"ג שאינו דומה לגנים המסוללות זו צו לפירוש
המחבר דהיינו שמעילות ש"ז של בעליהן דמקרי פרישות, דהתם
יש כאן מעשה נאוף של חיכוך צער צער, משא"כ הכא, מ"מ
הוא נגד הנייטות של דת ישראל שטייה רק לבעלה ולא לבעל
אחר, וגם אסורה על בעלה דין מעוברת ומינקת חזירו והבעל
לא ידע ולא יחשוב, וזולת זאת יש כאן מקום למכשולים רבים
דאח יאח אחותו ויוציא את אמו לשוק כו', ובנשים קלות הדעת
יש לחשוב שחזנה וגם תתעבר בזנות ותאמר שלא זנחה אלא
קבלה זרע.

ובתשובת רא"מ צלח שצירחון הפרדס סיון תשי"ג אחר
שהאריך דיש מקום לומר דאף ודא הכולל מהזרעה
מלאכותית שאין צוה איסור ביאה, מ"מ אם הוא מאיש ואשה
שאינו היה בא עליה היה צוה איסור עריות הולד ממזר, כתב
עוד דזה ודאי דפסה"ג יוכיח ג"כ אסור להרבות ממזרים
בישראל כו'. ובתשובת רש"י אויערבאך שבקובץ נעם כך א' ^{המחבר}
כתב במסקנת הדברים דאיסור גמור להזריע זרע איש אחר
לחוך א"א שמה יאח אחותו כו', וגם נראה דהולד הכולל מהזרעה
זו הוי ספק ממזר. [אולם ע"י צאנז"פ סי' ד' סקל"ע אות ג'
די"א דלא הוי ממזר, ונראה שכן דעת כל המחברים שלפנינו
דלא נחתי לטעם זה, ומכאן גם שכתבו כן במפורש. וע"ע בדברי
האגרות משה שצאות הסמוך. וע"ע בהשפעות].

י. ובשהזרע הוא מגוי. כתב ר"י וויינברג שצירחון הפרדס
חשוי חשי"א דגם צרע גויים אף שאין מקום
לחשש של אח נאשא אחותו שהבן הולך אחריה, אבל שאר החששות
שמנינו לעיל יש לחשוב גם בזה. ור"מ מאירי בהפרדס שכתב
חשש"ז הוסיף דהתועבה צרע עכו"ם היא יותר מגזילה. גם
הרי"ו וולף שצירחון חל תלפיות תמוז חר"א כתב דאף צרע גוי
אסור, ואם תטען האשה צעירה חושרא לידא, תתגרש מבעלה
כו'.

אולם

ביצמות מ"ב צ' שייבם אשת אחיו מאמו, ויוציא את אמו לשוק,
ולכאורה י"ל דהכא צ"ל לא שייכי הכך חשש, דהא ידוע בצירור
שהכניסו כזרע מאחר כדי שתתעבר כו', וגם ידוע זרע של מי
הכניסו ברחמה כו', אמנם זה אינו, דהא ברבות הימים אפשר
שישכחו מי הוא אביו, ואיכא למיתש לכל בני השפות, כדאשכחן
ביצמות ל"ז וציומא י"ח דלא יאח אשה במדינה זו וישא אשה
במדינה אחרת שמה יקח את אחותו כו'. וע"ע שהביא עוד
ראיות לאסור בזה.

ובציץ אליעזר ח"ג סימן כ"ז האריך ג"כ להקשות על דברי
הברכ"י שרצה לחדות ראיות בנ"ש ולומר דככה"ג לא
חשיב כבנו וממילא דלא שייך בזה גזירה שמה יאח אחותו
מאביו, והוסיף צאנז י"ג דגם להחולקים על בנ"ש הרי לחומרא
מיהא מודים שהוא כבנו, ממילא יש בזה ג"כ הגזרה של שמה
יאח אחותו, ונוסף לזה הרי יש בזה צרור שתי הגזירות של שמה
ייבם אשת אחיו ושמה יוציא את אמו לשוק, ולכן איסור גמור
הוא להכניס ש"ז של איש אחר לחוך רחמה של א"א לכל הדעות.
ובסוף דבריו כתב עוד דכל טעם הענין הזה תועבה גדולה היא
ולא יעשה כן בישראל, דאין לך חילול משפחתי גדול מזה, ואלי
העושים כן להסיר עריסותיהם בש"ז שאינה שלהם למרוד ולפגוע
להוליד בני ערבוביא, וכל המסויימים לכך כו', מלבד חומר כל
האיסורים שפירענו, גורמים לשכינה שתסתלק מישראל ח"ו,
כי אין השכינה שורה אלא על הוודאים שזרעו מיוחס אחריו
כמבואר ביצמות מ"ב א' כו'.

ובכ"ב לאסור מהטעמים הנ"ל, צוקן אהרן (לר"א וולקין) מהדו"ת
סי' נ"ז בחו"ד, ציטט עבדי ח"ה סי' י' אות ב', בחשיבות
הרי"ו וולף שצירחון חל תלפיות תמוז חר"א אות ג', בחדש חסון
סי' ק"מ, ובאגרות משה סי' ע"א, ושם הוסיף דכלא רשות הבעל יש
איסור מלד שגזורה לבעל, וכשהיא מעוברת ח"א להזקק לה הרבה
פעמים כשרואה, וגם שאינו רוצה ליזכר בחשמים דפי שצריך
בחשמים אשה מעוברת כו'. [וכבר כתב כן במערכי לב שצמח
בהוספת טעם לענין האיסור לשכב על סדינים ששכב עליהם
איש אחר]. וע"י עוד בחו"ד דזכר לחגיגה דף ע"ו א'.

ועיין במערכי לב סי' ע"ג שילא לדון דדבר זה אסור מדאורייתא
וכוא ככלל ולא אשת עמיתך לא תתן שכבתך לזרע, ומש"כ
הסמ"ק דכל הזכירות של שכיבה ח"א על סדינים ששכב עליהם
איש אחר אינה אלא מטעם גזירה שמה יאח אחותו מאביו, הוא
דוקא משום שאין גבה נחיתה כלל כיון ששכבת זרעו של זה מוטלת
על הסדין, ע"ש שהאריך בזה. אולם צמח"ס משיב סי' כ"ז דהא
כל דבריו, וסו"ס דאם כי אמת הדבר דחלילה לבת ישראל להפקיר
עצמה להזנות המלאכותית, אבל ח"ו לומר דהוא איסור כרת כו'.

ובתשובת ר"מ מאירי (בעל עזרת נשים חק"ע) שצירחון הפרדס
שכתב חשש"ז אחרי שכתב ג"כ על דברי המערכי לב
דדבר הזה נסתר מעיקרא, מ"מ כתב דאפשר לומר שיש צו
לחל דאורייתא עפ"י הרמב"ן ביוקרא י"ח כ' שמפרש שלכן נאמר
צתורה אחר לא תתן שכבתך גם לזרע, להזכיר טעם האיסור כי
לא יודע הזרע למי הוא ויצאו מזה תועבות גדולות, ומעכשיו
ז"ל בחר טעמא, ואותו הטעם שייך גם בהזרעה מלאכותית, ומלבד
התועבה כשהיא לעצמה יש כאן כמה מכשולות, דלמא יאח
אחותו מאביו כו', ויוציא את אמו לשוק כו', ובמקום שנהגין
ציבוס חובל להיות תקלה גם באשת האב האמיתי שלו, כי
לפעמים לא יהיו לו בנים עם אשתו, או שכבר מתו קודם מיתחו,
ואשתו תתייבם ובאמת פטורה היא מפני שכבר יש לו לבעלה בנים

ביאור הגר"א

[ו] אשה גדולה שבה עליה קטן פחות מכן ט' שנים אינה חייבת מיתה על ידו (טור)

ונראה לי דכ"ה אינה נאסרת על צעלה (ג) ולכן כתב הרב בעל הטורים הרבה דיונים [א] אשה גדולה כו' נדה מ"ה א' בן ט' כו' : אימתו

פתחי תשובה

(ג) ולכן כתב הרב בעל הטורים. עיין בתשוב' אל"ז פמ"א ח"ג סי' כ"ב ויוצא קצת לקמן סי' ס"ח ס"ק ח'. וע' עוד בקול' אחרון בתשוב' שער אפרים מענין זה ובס' יד המלך פ"א מהל' פוסט' השיג' עליו ע"ש :

אוצר

ס"ק יא אות י—ס"ק יב

הפוסקים

הוא משום לזרעך אחריו], דמה שזריכים להמתין ג' חדשים אין זה דוקא משום שמה ייבם אשה אחיו מאמו כו', אלא כל החיוב להבחין הוא רק למען דעת אם אצוי עכו"ם וזרע שלא בקדושה, או ישראל וזרע בקדושה כו', וא"כ אפשר דמשום האי טעמא גופא יש לאסור הזרעה מעכו"ם כיון שהכלל כולו יעשה לחשוב עליו שהוא זרע קודש, אך אפשר דגם זה חשיב כגזירה חדשה שלא נזכרה בש"ס כו'. ובמסקנת הדברים כתב דאף שמכוער מאוד לעשותו, ואין ספק כי טעם האב לפון צדן, וגם כו' הזרעה שלא בקדושה, אולם מעיקר הדיון אפשר דלא אסור לעשות כן גם צ"ל, והוא ישראל גמור צלי שום חשש ממזרות, ואף לא פגום לכהונה כו'.

ובאגרות משה סי' ע"א כתב גם כן צידדו דכיון דטעם האיסור להחזיר זרע איש אחר מפירש בסמ"ק שהוא מדין גזרה שמה יא אחריו מאביו, וכן הוא בש"ס סי' א' סק"י, יש להחזיר זרע של נכרי, דכיון שהולד יהיה ישראל מאחר שאמו ישראלית, אין לחוש לכלום, דאין לו יחוס להאב הנכרי אף אם היה דרך ביאה, וכ"ש כשאינו דרך ביאה כו', וגם יושל מה שכתבתי בזה של נכרי, דאף להסבירים דמזרע אחר הולד ממזר, אף שפשוט שאין שיעתם כלום נגד הרי פרץ [הג"ל צאות ז'] וסוברים כן גם הב"ח והע"ז והח"מ והצ"ח, אבל של נכרי אף לשיעטם הרי גם מציאת נכרי הלכה שאין הולד ממזר, ולכן בשעת הדחק גדול ומאטערים מאוד צהשחוקקס לולד, יש להחזיר לזרע לאשה במעיה זרע של נכרי דוקא.

ואף כשלא ידוע אם הזרע הוא מישראל או מגוי, כתב באגרות משה הג"ל דמסתבר שאף סתם זרע יש לחלוק שהוא של נכרים, דמלבד מה שבמדינה זו הרוב הם נכרים, הרי ציחוד צהולאח זרע שהוא דבר איסור אין להחשיב חלק גדול מישראל שיעשו זאת אלא רק אלו שאינם שומרי תורה, שלכן הוא [הזרע] מיעוטא דמיעוטא מישראל ויש למיזל צחר רוצא שהם נכרים, ואם אפשר להודיע צצירור שהוא של נכרים עוז לשאול על זה. וכ"כ צסי"י. [ועי' עוד בהשמועות].

יא. הבא על המתה או על המריפה. כי הטור דכבא על הערוה והיא מתה פטור, וכבא על העריפה ואפי' נשחטה צרוז שנים שודאי לה למות צחולי זה חייב עד שתמות או עד שיחא את ראשה. והוא מהרמז"ס פ"א מאיסור"ב ה"ב. וכן הפרישה דמ"ש הטור צרוז שנים וכו' נראה דכ"ק מרוב שנים ואיך חייב ואפי' בכל השנים עד שיחוס.

יב. הבא על החרשת ועל השומת. כי בערוה"ש סי"ז דכבא על ערוה חרשת או שומת חייב כיון שהן ראויין לביאה, כמו קטנה היתירה על ג' שנים וחס אחד, ואם היו שניהם קטנים או חרשים ושומת פטורים, ומ"מ מכין אותן שלא ירגלו בעצירות וכמ"ש צחומ"ס סי' שמ"ט לענין גניבה.

יג. ונראה לי דה"ה דאינה נאסרת. עי' בית מאיר שכי דכן מצאנו דעת הרמז"ס צסי"ח קט"ח [והוא צרמז"ס פ"א

אולם בתשובת רש"י אויערבאך בנעם כרך א' כתב בפ"ד דאף שאך למותר הוא להרבות דברים על הכיעור והזכמה שבדבר זה, וכמ"ס החנוך צחק"ס דאין ספק כי טעם האב לפון צדן, וגם אמרו כי תולדות הרע צבנים בהחלטה חכיה מהמוליד, ואפשר שנתן להרחיק מן הכיעור ולא לדון כלל בדבר שיכול ח"י לגרום להכנים זרע מרעים צכרם ה' בית ישראל, אך היות ובשביל רוב הנשים הנאות לשאול על כך והנכונות לפעולה זו הרי זה ממש שאלת חיים כיון שאי אפשר לעשות בהזרעה מישראל כו', לכן כל זמן שהכמי הדור לא גזרו איסור צרוז על כך שומע עלינו לצרר מלד הכלטה אם מותר או אסור, וידוע שכבר הוכרע הדיון דעכו"ם הבא על צה ישראל צין פנויה צין א"א, הולד כשר ואין צריך גירות כו', והחשש דשמה יא אחריו מאביו לא שייך דעכו"ם כו', וגם שחי החששות האחרות שאמרו ציבמות מ"ב א' שמה ייבם אשה אחיו מאמו ויוצא את אמו לשוק לא שייך צי"ד, (כי החשש הרציני של שמה יפטור את ציבמותו לשוק ודאי לא שייך כאלו), שהרי הגידון הוא צאשה כשרה שצאה לפנינו לשאול אם מותר לעשות כן או לא ואינה רואה כלל לצרר על דברי תורה, וכיון שכן מהיכי חיתי נחשתי צצית שחשש לשוק צלי חליה, ואף דפעמים שהיבם קטן או נסע למדינת הים וכדומה צחופן שלא תוכל לעמוד צנסיון ותנשא לאחרים צחשבים שיש לה צן ואינה זקוקה כלל לחליה, וגם יתכן שהחציים אח"כ לגלות האמת שבה הוא לא מצטלה אלא מעכו"ם, מ"מ נראה שאין אנו יכולים להוסיף על גזירות חז"ל ולא מליין דחיישי להכי אלא צככ"ג שכן הוא האמת דלא ידוע ממי הוא הולד, אבל צככ"ג שהאשה יודעת והיא אשה כשרה מלין לנו לחוש מעטמנו גזרה לחוש דשמה תחציים לגלות הדבר וגם לא תוכל לעמוד צנסיון ותנשא לשוק צלי חליה, הרי כלל הוא דבגזרת חז"ל אין לנו אלא מה שגזרו צפירוש ואין להוסיף גזרות שלא נזכרו בש"ס, וגם צנוגע לחשש של שמה יחלון אשה אחיו מאמו, והיינו דשמה תחעבר אח"כ צי פעמים מצטלה ויצא זה לחוללה ויפטרה לשוק צלא חליה מאחיו מן האב, גם צזה נראה דכיון שהבעל והאשה יודעים, ואפשר גמי לגלות הדבר לצ"ד, וגם רחוק מאוד ולא שכיח כלל שחתעבר מצטלה זה ששהתה עמו כמה שנים ולא ילדה, אין זה כלול בגזרת חז"ל, ורק צנוגע לחשש של שמה יא אחריו מליין שפיר דחשו צצין לשמה ישחכה הדבר ואמרו דלא יא אשה צמדינה אחרת, אבל לא לענין חששא דיבמות לשוק, ובפרט צככ"ג דנ"ד.

עו"כ שם להלן צחוכ"ד, דנראה דחון ממ"ש בקדושין פי ע"ב אין הקצ"ה משרה שכינתו אלא על משפחות מיוחדות שבישראל, וכה ודאי לאו מיוחס הוא, מליין גמי שאמרו לענין הצחמה של גיורת שחייבין להבחין צין זרע שזרע בקדושה לזרע שזרע שלא בקדושה, אש"ג דלענין דינא לית לן שום נפקותא, וגם מצאנו דאין זה דוקא צגירות שצחולת ההריון הוה עכו"ם גמור, אלא אפילי צצצויה שהיא ישראלית גמורה יחולד כמותה מתחילת ההריון, אפי"ה סובר הך מ"ד [דס"ל דטעם ההבחנה

ביאור הגר"א

תָּא אַשֶׁה כו' דכל כו'. שם
מִיד ב' בַּת כו' פחות
מכאן כו' : [ט] ובתוליה
חוזרין. גמרא מִה א'
[י] אפילו כו'. ירושלמי
פ"א דתשובות א"ר אבין
אקרא. לאלהים עליון
גומר עלי ב' שנים
ויום אחד וגמלים ביד
ועברו הבתולים חוזרין

אינמי חייבים מיתח או לא נפקא מינה צומן יהז בתיח ביהא [ח] אשה נאסרת על בעלה ועיין בפנים אשה פחותה (א) מכת ג' אין ביהא ביהא דכל פחות משלש שנים אין ביהא ביהא (טור) [ט] ובחוליה חזקין (בהגהות דרבנן) [י] אפילו נחשבו השנים בחוליה חזקין (דברי הרב מהרש"ל): **ב** ג [יא] נשים המסוללות (פירוש המשניות ומתאבדות) זו בזו (ז) אסור וממעשה ארץ מצרים שהזהרנו עליו וראוי להכותן מכת מרדות הואיל ועשו איסור ויש לאיש להקפיד על אשתו מדבר זה ומונע הידועות בכך מלהכנס לה ומלצאת היא אליה :

לדעתרחק

ואם לאו אין הבתולים חוזרין: [יא] נשים כו' וממעשה כו' ת"כ שם פרשה ט' הלכה ח' או כמעשה ארץ מצרים יכול לא בינה בנינים ולא יסע נסיעות כמותן ת"ל ובחוקותיהם לא תלכו לא אמרתי אלא בחוקים החקוקים להם ולאבותיהם ולאבות אבותיהם ומה היו עושין האיש נושא לאיש והאשה לאשה כו' :

באר היטב

(ג) מבט שלש. אם היא חנוכה לנא עליה איש א' והיה ע"פ דין תישרה ואל תעבור ולא תסרה נפשה מותרת לבעלה. עיין צ"ח ח"מ:

(ד) אסור. אבל אינה נאסרת לבעלה ולא נפסלה לכהן. רמז"ם עיין צ"ח וזה"י:

אצו 7

ס"ק יב-ס"ק סז

הפוסקים

תורה מן. וצחוקותיהם [ר"ל דלימוד ממעשה ארץ מזרים כוי כמו גדר של וצחוקותיהם].

ואולם ע"י פרישה חות י"א שמצוהר מחור דביו דמשמע לי
מלשון העור [שהוא לשון הרמז"ם] דהוא איסור צעלמא
מדרבנן, והילפותא מקרא דכמעשה ארץ מזרים קאי על מה שהיו
עושים עוד כו' ע"ש. גם בחקר הלכה (להר"א קאלין) חקירה י"ד
דרי"ג עור ד' כחצ בדעת הרמז"ם דעיקרו של איסור זה אינו מדין
חורה, והוא דכחצ הרמז"ם שאין לוקין עליו שאין לו לאו מיוחד
[הוא] הכי משום דהוי לאו שבכללות דהא גם צספר המאות לא
מנה לאו זה, אף שדרכו למנות שם גם לאוין שאין לוקין, מלשינו
לעיל] אלא הכונה ללא נתיחד הלאו על מסוללות רק קאי על שאר
מעשיהם, וכן נראה מלשונו שכתב רק שראוי להלקות מכת מרדות,
ולא כי בהחלט שלוקה מכת מרדות כדרכו בכל מקום.

ובקריית סלך רב ח"צ סי' כ"ו דפי"ט עור ז' כתב צהו"ד דמדברי הרמב"ם משמע ודאי לאיסור נשים המסוללות הוי לאורוייטא, אך קשה ע"ז מהגמרא דשבת דסי' אצור דשמואל לא שבין לבנותיב וגניולן גצי הדדי וקאמר לימא מסייע לי' לרב הונא דאמר ר"ה נשים המסוללות זו צו פסולות לכהונה, ודחי לא, סבר כי היכי דלא לילפן גופא נוכרה, ואם איתא דאיכא איסור תורה במסוללות, אמר צריך לדרי"ה תיפ"ל משום הלאו דכמעשה ארץ מצרים וגם למי צריך למר משום דלא לילפן גופא נוכרה * , ולאחר שהאר"י צוה מסיק לענין הרמב"ם, דכמעשה ארץ מצרים הוי בדרך נשואין אשה נושאת אשה וצורך בקיעות בדרך איש שנושא אשה, וכדאי ויונה אסור מן התורה משום דהוי ממש מעשה ארץ מצרים, ולא עי רחמנא שיעשו כמעשיהם, אבל שלא בדרך נשואין רק באקראי עלמא דרך זנות אינו אסור מן התורה, אבל איסור דרצון מיהא איכא משום שמא יתאוו גופא נוכרה ויעשו דרך נשואין בקיעות.

זו. וראוי להכותן וכו'. נמור הוסיף דראוי לנדות, וכ"כ בלבוש.
לריד

(*) ובכרם שלמה (לר"ש האס) בטע"י זה הביא בשם החתם סופר שהקשה ג"כ על הגמ' דשבת הנו' דלמה באמת שביק הטעם דמסלולות דהוי כדאורייתא, וקאמר משום דלא לילפן. גופא נזכרה, וכי הכרם שלמה דייל דשמואל קים ליי בבבוי' דבנתי' דאינן חשודות שיהיו מסלולות, ורק משום דלא לילפן וכו' לא שביק להו.

ש"א מהל' סועה ה"ו]. ובקריה מלך רב ח"ב ס"י כ"ו הוסיף דין
מבואר בתוס' סועה דף כ"ו ב' ד"ה אבל [שם] דנאסרה לבעלה
ע"י בן גו שנים ויום א' אע"פ שאינו איש שהרי ביאתו פוסלת
בתחומה ובסקלת הערוה על ידו, ומשמע להדיא דבפחות מכן מ'
לא נאסרה].

ואם ביאת ספק בין מ' אוסרה על בעלה. עי באור"פ לעיל
סי' ו' סקנ"ב אות א'.

יג. **אשה פחותה מבית ג' שנים וכו'.** גם כהן נפ"מ [נזה"י]
לענין כהן לאס ביה פחותה מבית ג' ל"ה ביה
ומותרת אפי' לכהן, אבל אם היא יותר מג' אסורה, צ"ע.
וב' בתשובות רע"א סי' קע"ב דלף דפחותה מבית ג' לאו ביה
היא, מ"מ לכאורה הוא איסור דרבנן, כמו בקטן פחות
מבן ט' לאסור מדרבנן.

יד. נשים המסוללות זו בזו. כתבו החסידים [ביצמות דע"י
א'] פי ריבין המסוללות מטילות שכבת זרע שקבלי
מבעליהן ולא יתכן כן, ורש"י פי המסוללות דרך תשמיש זכר ונקבה
משפספות נקבתן וז' לזו (בית יוסף). וכן בלבוש כאן הביא רק
פירש"י. ועיי' בקריית מלך רצ ח"ב סי' כ"ו שחמה על המגיד משנה
שהביא רק פי הריבין וגם כתב שפרש"י וריבין הוא אחד, ע"ש.
וכי בערוה"ש סעי' י"ח דכמו כן אסור לאיש להתחבק באיש באבריו
דרך תאוה.

טו. אסור וממעשה ארץ מצרים שהוזהרנו עליו. ואם האיסור הוא מדאורייתא או רק מדרבנן. הכה הרמב"ם בפכ"ח מאיסור כ"ה ח' כתב ח"ל: וממעשה ארץ מצרים הוא שבוהכרני עליו שאומר כמעשה ארץ מצרים לא תעשו, אמרו חכמים מה היו עושים חיים נושא חיים ואשה נושא אשה ואשה נשאת לשני אנשים, אע"פ שמעשה זה אסור אין מלקין עליו שאין לו לאו מיוחד בו. וכללות סעי' זה העתיק דברי הרמב"ם בתוספת ביאור, וכתב: ואע"פ שהוא אסור אין לוקין עליו ללאו שבכללות הוא. [ומצוה מדבריו דהוא לאו דאורייתא, אלא שאין לוקין עליו משום דהוי לאו שבכללות]. והביא דברי לבוש אלו בעני אחרים סי' כ"א סק"א וכנראה שהסכים לדבריו. גם בפנת פענח ח"ג סי' קס"ד כ' בתו"ד דהרמב"ם תשוב לה איסור חורב אלא ללא בוי גדר ערוך רק איסור